

NAGY ANNA*

A posztmodern terrorizmus és az Iszlám Állam

I. Bevezetés

Dolgozatom témájának az Iszlám Államot választottam, mely- úgy gondolom- napjaink egyik legtöbbet beszélt témája mind a médiában, mint a civilek között 2014 júniusa óta. Munkámban azonban nem azt szeretném részletezni csak, hogy mi történt azóta. Töreksem a lehetőségeimhez mérten teljes áttekintést adni mindarról, ami a terrrorszervezet mögött van.

Először az előzményeket szeretném feltárni, majd rátérek arra, hogy miként fejlődött a szervezetrendszere a különböző vezetők, korszakok alatt és hogyan alakult ki a jelenlegi struktúra. Mindezt a fegyveres szervezet névváltoztatásainak keretei között kívánom megmutatni, ugyanis ez nagyban meghatározza az uralkodó ideológiát, a vezető prioritásait és a végrehajtott akciókat. Ezt követően a jelenlegi rendszerről, felépítésről és propagandáról szeretnék bővebben szólni, az általuk végrehajtott akciók megemlékezésével. A befejezés előtt az Iszlám Állam nemzetközi közösségre gyakorolt hatásairól közlök néhány gondolatot, kitérve a világ országainak reakcióira, védekező mechanizmusaira. Végül pár következtetéssel zárom dolgozatomat.

Annak, hogy miért az Iszlám Államot választottam a dolgozatom témájának, rengeteg oka van. Az I. világháború után először fordult elő olyan a történelem során, hogy egy fegyveres szervezet képes volt a közel-keleti országok határait átrajzolni, ezzel eltörölve az 1916-ban elfogadott Skyes-Picot-egyezmény által meghatározott kereteket.¹ Mai határai a Földközi-tengertől egészen az iraki szunnita területekig húzódnak, azonban a pontos meghatározás nehézkes a fegyveresek aktivitása miatt. A szervezet ugyan visszanyúlik a tálibok rezsiméhez és a múlthoz, azonban kiválóan alkalmazza a globalizáció és a modernizáció adta lehetőségeket. Fotók, videók közzétételével – melyek bármilyen elektronikus eszközről, tabletről, telefonról elérhetőek- valósítják meg a „félelem propagandáját”.² Ez a mai világban óriási üzletté vált és félelmetes gyorsasággal terjedhet az információ. Ezek az üzenetek azonban nem csak az elrettentést szolgálják: a

---

* Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

¹ NAPOLEONI, LORETTA: *Az iszlamista főnix- Az Iszlám Állam születése és a Közel-Kelet újrafelosztása*. HVG Kiadó Zrt., Budapest, 2015. 17. p.

² NAPOLEONI 2015, 23. p.

világ minden országában a társadalom peremén, kirekesztettségben élő muszlim fiatalokat is megszólítják, egyfajta megoldást kínálnak számukra. Az említett fiatalokkal képesek sejteket teremteni a világ összes pontján, amellyel a szervezet nemzetközi hatását is nagyban növelik. Ezekkel ellentétben azonban a meghódított területeken élők viszonylagos konszolidációról beszélnek. A nem legitim módon uralkodó kormányok megdöntése után a szervezet igyekszik a társadalmi viszonyok javítására, hiszen hatalma csak a jólét növelésével tartható fent.

Összességében tehát elmondható, hogy az Iszlám Állam tanult a korábbi terrorszervezetek hibáiból, hiányosságaiból, és minden eddiginél szervezettebb keretek között hajtja végre elveit, elképzeléseit, melyek ellen sok esetben a nyugati világ sem képes megfelelően védekezni vagy megtenni a szükséges válaszlépéseket.

II. Az Iszlám Állam helye a terrorizmus fejlődési rendszerében

Mint azt már dolgozatom elején is említettem, a terrorizmus egy folyamatosan változó jelenség, melyre nincs egységesen elfogadott fogalom, minden jelentősebb szakterület-politikai, igazságügyi, pénzügyi és katonai- másképp fogalmazza meg a terrorizmust.³ A fogalom meghatározása azért is nehéz, mivel egy akció valaki számára a terrorizmus megnyilvánulását, valaki számára egy szabadságharcos hőstettét jelenti. Az Európai Unióban a lisszaboni szerződés szerint a terrorcselekmény „olyan (...) köztörvényes bűncselekmények halmaza, melyből bármely elkövetési alakzat önálló megvalósulása terrorcselekménynek minősül, feltéve, hogy az elkövető(k) célja a lakosság megfélemlítése, vagy valamely állam, illetve nemzetközi szervezet jogellenes kényszerítése, vagy annak gazdasági-, társadalmi-, politikai rendjének destabilizálása”.⁴ Talán a legelterjedtebb fogalom az ENSZ Közgyűlés által elfogadott 5/210. számú határozatában található, mely szerint „az Egyesült Nemzetek Szervezete mélyen elítéli a terrorizmus minden megnyilvánulási formáját, melyek indokolhatatlan bűncselekményeknek minősülnek. Indokolhatatlan bűncselekmény az a bűncselekmény, melynek célja, vagy hatása a társadalom-, annak egy csoportja-, vagy meghatározott személyek ellen irányul, politikai, filozófiai, ideológiai, faji, etnikai, vallási, vagy egyéb természetű, a csoport azonosítására alkalmas okok alapján”.⁵

A fogalmakban azonban több visszatérő elemet is találhatunk annak ellenére, hogy az aszimmetrikus harc eredményeként bekövetkező terrorizmust mindenki másképp definiálja. Ilyen elem például a félelemkeltés, a sok civil áldozat, valamilyen cél elérése (politikai, vallási, nemzeti alapokon nyugvó), valamint az erkölcsstelen harcmodor.⁶

³ VASS GYÖRGY: *Egységes meghatározás a terrorizmusra*- http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2009/2009_4/2009_4_hm_vass_10_16.pdf. Letöltés ideje: 2016. május 5.

⁴ Lisszaboni szerződés- http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0700168.TV. Letöltés ideje: 2016. március 5.

⁵ VASS GYÖRGY: *Egységes meghatározás a terrorizmusra*. http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2009/2009_4/2009_4_hm_vass_10_16.pdf. Letöltés ideje: 2016. május 5.

⁶ A terrorizmus történetének rövid áttekintése. <http://www.fokusz.info/index.php?cid=1285654298&aid=1571937172>. Letöltés ideje: 2016. március 10.

A fogalom meghatározásának további nehézsége az, hogy a terrorizmus évtizedről évtizedre változott. A XIX. században úgynevezett klasszikus terrorizmus alakult ki, amely során főként egyéni, elszigeteltebb akciók valósultak meg, melyek célja általában magasabb rangú személyek voltak.⁷ Az 1960-as évektől kezdve elindult a modern terrorizmus, mely során már ártatlan civilek is áldozatul estek egy-egy támadásnak. Jellemző megnyilvánulási formái a gépeltérítések, a függetlenségi törekvések (például a Baszk függetlenség elérése) voltak.⁸ Ma már egy posztmodern terrorizmusról beszélhetünk, mely 2011 után indult: ennek fő jellemzője a rengeteg civil áldozat, a nagy hírvetés, a lehető legnagyobb mértékű félelem elterjesztése. Általában itt már globális terrorizmusról beszélünk, azaz nem korlátozódik a terrorizmus a világ egy térségére, hanem minden kontinensen és országban megtalálható.⁹ Az Iszlám Állam is ebben a posztmodern érában éli fénykorát napjainkban is.

III. Az Iszlám Állam története

1 A terrorszervezet kialakulásának háttere

Ahhoz, hogy megértsük az Iszlám Állam történetét és mai formáját, vissza kell mennünk egészen az 1970-es évek elejére. 1979-ben a Szovjetunió intervenciós háborút indított Afganisztán területén, melynek célja a szovjetbarát afgán kormány visszaállítása volt. A hidegháború idején *Nur Mohammad Taraki* elnök irányította Afganisztánt. Elnöki ideje alatt marxista reformokat vezetett be, melyeket az erősen vallásos és konzervatív afgán nép nem tudott elfogadni. 1979. szeptember 17-én *Hafizullah Amin* megdöntötte *Taraki* kormányát, melynek hatására a szovjetek egy 10 éves, végül veszteséggel záruló háborút kezdtek.¹⁰ A háború ideje alatt az iszlamista fiatalok egy csoportja fellázadt a szovjet idegenek ellen. A csoport egyik tagja volt *Oszáma bin Mohammed bin Avad bin Láden* (1957-2011), aki 1990-ben megalapította az al-Káida nevű terrorszervezetet, melynek mozgatórugója a nyugatellenesség lett. Azonban a harcosok között felbukkant egy másik személy, *Abú Múszab al-Zarkávi*, akit bátran nevezhetünk az Iszlám Állam alapító atyjának.¹¹

Al-Zarkávi- aki beduin származású- Jordánia egyik legnagyobb városában, Zarkában született, mely a jordán fővárostól, Ammánától nagyjából negyven kilométerre helyezkedik el.¹² Fiatalkorában kisstílű bűnöző volt, mely többször is börtönbe juttatta őt: először drogcsempészet, majd nemi erőszak vádja miatt került börtönbe, ahol először ismerkedett meg a *szalafizmus* alapjaival. Édesanyja hatására eljárt az ammáni *al-*

⁷ Terrorizmus korszakai – http://hvg.hu/tudomany/20110504_terrorizmus_harom_korszak_talas_peter. Letöltés ideje: 2016. május 5.

⁸ Ua.

⁹ Ua.

¹⁰ Nur Mohammad Taraki – <http://www.historyinhour.com/2012/07/15/nur-mohammad-taraki-summary>. Letöltés ideje: 2016. március 5.

¹¹ The rise of ISIS. <https://www.youtube.com/watch?v=pzmO6RWy1v8>. Letöltés ideje: 2016. március 5.

¹² WEISS, MICHAEL – HASSAN, HASSAN: *Az iszlám állam- a terror hadserege belülről*. HVG Kiadó Zrt., Budapest, 2015. 20. p.

Husszain Ben Ali-mecset vallási kurzusaira, ahol már mélyebben megismerkedett az ideológiával. A szalafizmus mozgalma a nyugat iránti csodálatból született a 19. században, mikor az arabok a nyugati világ fejlettségét át akarták ültetni saját országukba. Később az Oszmán Birodalom romjain nyugati struktúra alapján kívántak új, modern államot megteremteni. Azonban az európai hatalmak erőteljes gyarmatosítási folyamatainak hatására – mellyel az arab világ fejlődését célozták az export növelése révén – a mozgalom átalakult: célja továbbra is az iszlám megtisztítása, újjászületése, a *Mohamed* nyújtotta tanokhoz való visszatérés volt, azonban most már a nyugati romlottságtól való megtisztítás is a tanok között szerepel.¹³ A nyugatot az arab bemocskolójának tekintik, mely „hitetlen rezsimeket hozott létre Egyiptomban, Jordániában, Szíriában és Irakban”.¹⁴ A szalafizmus legszélsőségesebb változata a dzsihá, melynek jelentése szent harc, küzdelem. A fogalom összezavaró lehet: *Mohamed* tanításai szerint ez egy békés, lassú meggyőzés. Csak ez a mozgalom forgatta ki a szó eredeti jelentését. Ezt az irányzatot képviselték 1979-ben is a lázadó fiatalok Afganisztánban.

Az 1989-es szovjet visszavonulást követően *Oszáma bin Ládén* Szaúd-Arábiába, míg *al-Zarkávi* Jordániába ment, ahonnan 2000-ben visszaszökött Afganisztánba. Itt találkozott először *Bin Ládennel*. A találkozó nem sikerült jól: *Bin Ládén* nem szimpatizált *al-Zarkávi* arrogáns személyiségével és egyértelműen elutasította jelentkezését az al-Káidába. Azonban *al-Zarkávinak* sem állt feltétlenül szándékában csatlakozni a szervezethez: neki célja nem egyértelműen a nyugat elleni csatározás, hanem egy valódi, igazhitű iszlamista állam kiépítése volt.¹⁵

2 *Al-Zarkávi halála utáni idők*

Az „alapító atya” tehát újraértelmezte a dzsihá fogalmát: immár „közeli ellenségeket” határozott meg. Közéjük tartoztak mindazok, akik a nyugattal működtek együtt, valamint mindazon síiták és szunniták, akik nem követték szóról szóra a szalafista tanokat. Őket nevezi *kuffároknak*, azaz hitetleneknek.¹⁶ Ahhoz, hogy a továbbiakban teljesen érthető legyen a terrrorszervezet ideológiája, tisztázni kell a „kétféle iszlám” közötti különbségeket.

A szunniták azok a muszlimok, akik kizárólag *Mohamed* próféta életútját, élettörténetét követik, azaz a Szunnát.¹⁷ Ezzel szemben a síiták Ali, a próféta egyik vejét és annak utódjait tisztelik. A viszály akkor kezdődött, mikor 632-ben meghalt Mohamed próféta és utódját nem jelölte ki egyértelműen. Ez az „ummát”, vagyis a közösséget két irányba szakította.¹⁸ A próféta utódja *Abu Bakr* kalifa lett, aki Mohamed apósa is volt, azonban „a síiták nagy része Fatima lányának férjével, *Ali ibn Abi Tálib*-bal szimpatizált”.¹⁹ A viszály ebből ered: a síiták szigorúan a próféta leszármazottait tekintik elfoga-

¹³ NAPOLEONI 2015, 134. p.

¹⁴ WEISS-HASSAN, 2015, 21.p.

¹⁵ WEISS-HASSAN 2015, 30.p.

¹⁶ WEISS-HASSAN 2015, 31.p.

¹⁷ Szunniták és síiták – <http://www.mohamed.hu/index.php?menu=szunnsita>. Letöltés ideje: 2016. március 5.

¹⁸ Ua.

¹⁹ Szunnita és síita ellentét – <http://hu.euronews.com/2013/09/17/miert-olik-egymast-a-siitak-es-a-szunnitak>. Letöltés ideje: 2016. március 5.

dottnak- így számukra Ali az első elismert imám, aki sorban a negyedik volt-, míg a szunniták azt gondolják, hogy az utódlás kérdése szigorúan a muszlim közösség joga. Alit ők is elfogadják, ám a vallás hivatalos forrásai között nem ismerik el nyilatkozatait.²⁰

A két dzsihadista hamarosan rájött, hogy az együttműködés mindkettőjük számára kifizetődő lehet, így az *al-Zarkávi* által 2000-ben létrehozott kiképzőtábor Heratban (Afganisztán) már az al-Káida pénzén épült fel. E helyen főként öngyilkos merénylőket képeztek, többek között hozzájuk köthető a bagdadi ENSZ-főhadiszállás közelében felrobbantott bomba 2003 augusztusában, mely az ENSZ-delegáció vezetőjével is végzett.²¹ A tábort a bejárata feletti felirat alapján nevezték el az alábbi néven: *Dzsamáat at-Tauhíd v-al-Dzsihád*, melynek jelentése „Egyistenhit és Dzsihád”. Ez a szervezet- melyet rövid időn belül Iraki Iszlám Állam névre kereszteltek- tekinthető az Iszlám Állam megalakulásához vezető út első lépésének.²²

Al-Zarkávi számára a nemzetközi viszonyok is kedvezően alakultak 2003-tól. Az Amerikai Egyesült Államok ellen 2001. szeptember 11-én elkövetett al-Káida merényletet követően *George W. Bush* világméretű harcot indított a terrorizmus ellen. Afganisztán lerohanása után 2003-ban Irakot vette célba az amerikai hadsereg az Iraki Szabadságért Hadművelet keretében.²³ Célja a terrorizmus legyőzése mellett *Saddam Hussein* szunnita diktatúrájának megdöntése, a lakosság felszabadítása volt. A koalíciós erőkbe 35 ország küldött katonákat,²⁴ akik ekkor még nem is sejtették, hogy az Iszlám Állam táptalaját teremtették meg inváziójukkal. A beavatkozás következtében munkanélkülivé, agresszívvé vált szunniták csatlakoztak a felkelőkhöz, akik a szovjetek afganisztáni beavatkozásához hasonlították az eseményeket. *Zarkávi* is visszatért Irakba, hogy a felkelők oldalán harcoljon, majd 2004 decemberében *Oszáma bin Láden* kinevezte az iraki *al-Káida* vezetőjévé. Ekkorra vált számára a nyilvánvalóvá, hogy a szunniták és a síiták közé éket kell verni: egy síita felkelés számos szunnita érdeklődését is felkeltette, mely a két közösség közeledését eredményezte, ami nem igazodott az elképzeléseikhez.²⁵ *Zarkávi* rövidesen hűséget fogadott *bin Ládennek* és az iraki szárny emírijeként elkezdte gyűjteni mozgalma számára a forrásokat, támogatókat. Továbbra is két célt tartott szem előtt: a nyugati erők meggyengítését, valamint a síiták támadását, főként öngyilkos merényletekkel. Ezzel gyakorlatilag Irakot a polgárháború szélére sodorta.²⁶

Al-Zarkávi szárnyalásának végül egy amerikai légicsapás vetett véget 2006. június 7-én. A koalíciós haderők ekkor már hónapok óta elvesztették *Zarkávit*, aki mindvégig Bagdad közelében rejtőzködött. Végül egy F-16-os repülőgép egy lézervezérlésű bombát dobott le a célpontra, majd ezt egy műholdról irányított bomba követte.²⁷ Amikor rátalál-

²⁰ Ua.

²¹ NAPOLEONI 2015, 42. p.

²² Ua.

²³ The Rise of ISIS-Full episode – <https://www.youtube.com/watch?v=6ZEUTYUCrBg>. Letöltés ideje: 2016. március 5.

²⁴ President Bush Announces the Start of Iraq War – <https://www.youtube.com/watch?v=6ZEUTYUCrBg>. Letöltés ideje: 2016. március 5.

²⁵ NAPOLEONI 2015, 43. p.

²⁶ Ua.

²⁷ WEISS-HASSAN 2015, 83. p.

tak, még élt, azonban az amerikai erők megérkezésére belehalt sérüléseibe. Halálakor *bin Ládén* így nyilatkozott róla: „Lovag volt, egy bátor lovag, a dzsihád oroszlánja”.²⁸

3. Újjászületés Al-Bagdádi alatt

A szervezet az alapító halálával súlyos csapást szenvedett, azonban a világ számára egyértelmű volt ekkorra már, hogy a harc nem fejeződött be a kialakuló terrorszervezet ellen. Egészen 2010-ig nem rendeződött a helyzet a szervezeten belül: ekkor azonban megválasztásra került *Abú Bakr al-Bagdádi*, aki olyan lendületet adott az Iszlám Államnak, melynek következtében az a mai napig megállíthatatlanul terjeszkedik.

Al-Bagdádi 1971-ben született Szamarra mellett (Irak), ahol az egyetemen folytatott iszlám tanulmányokat követően doktori fokozatot szerzett az Iszlám Tanulmányok Egyetemén. Megfigyelhető, hogy a legtöbb terroristához hasonlóan őt is csöndes, visszahúzódozó férfinak ismerték, egyáltalán nem látszott rajta a vallási fanatizmus.²⁹ *Dr Hisám el-Hásemi*, az iraki kormány ISIS ügyekért felelős tanácsadója így nyilatkozott róla, miután az 1990-es években találkozott vele: „Amikor találkoztam vele, nagyon visszahúzódozó volt, szinte alig beszélt. A vallási tanulmányok érdekelték, figyelmét a Koránra összpontosította. (...) Ambíciója mindössze egy jó kormányzati állás elnyerésére szorítkozott az iszlám terjesztéséért felelős minisztériumban”.³⁰ *Al-Bagdádi* azonban 2003-ra megalapította iszlamista szervezetét, a Szunniták Népe Hadseregét, majd egy évvel később börtönbe is került. A Camp Buccában töltött ideje alatt igyekezett fel-tűnésmentesen, csendesesen élni, ezzel is összezavarva fogvatartóit.³¹

Ugyan *al-Bagdádi* csak 2010-ben foglalta el az iraki al-Káida vezető pozícióját, *al-Zarkávit* már korábbról is ismerte: még 2003-ban az amerikai megszállás hatására csatlakozott a Dzsamáat at-Tauhíd v-al-Dzsihádhoz. Itt egy feladata volt: külföldről kellett harcosokat becsempésznie Irakba.³² Toborzási tevékenységét még fogolyként is folytatta.

Az új vezető visszaállította a csoport nevét Iraki Iszlám Államra és egyre inkább igyekezett eltávolodni az al-Káidától. Felismerte azt is, hogy Irak új miniszterelnöke, *al-Málíki* síita nézetei egyre népszerűtlenebbek, így olajat öntve a tűzre továbbra is síita célpontokat támadott, mellyel még inkább elmélyítette a vallási konfliktust. Azonban ez a taktika kevésnek bizonyult és nem hozta meg a kívánt megerősödést. *Al-Bagdádi* „szerencséjére” 2011-ben az „arab tavasz” meghozta a fordulatot, mellyel a szervezet ki tudott kerülni a válságos helyzetből. Az amerikai haderők kivonultak Irakból, azonban az „arab tavasz” mozgalma terjedni kezdett a Közel-Keleten. A kormányellenes erőszakos tüntetések hamarosan elérték Szíriát is, mely Irakkal határos. A szíriai tüntetések *Bassár el-Aszad* kormánya ellen 2012-re már polgárháborúvá fajultak. *Al-Bagdádi* csapatokat küldött Szíriába, hogy megbizonyosodjon arról, valóban van esély a katonai terjeszkedésre.³³

²⁸ V.G. JULIE RAJAN: *Al Qaeda's Global Crisis: The Islamic State, Takfir and the Genocide of Muslims*. Taylor and Francis Group, London and New York. 2015, 129. p.

²⁹ WEISS-HASSAN 2015, 83. p.

³⁰ WEISS-HASSAN 2015, 144. p.

³¹ WEISS-HASSAN 2015, 146. p.

³² NAPOLEONI 2015, 48. p.

³³ The rise of ISIS. <https://www.youtube.com/watch?v=pzmO6RWy1v8>. Letöltés ideje: 2016. március 5.

Bagdádi ezzel egyidőben iraki börtönöket szabadított fel, ezzel is gyarapítva a szervezet létszámát. 2013. április 8-án egyesülést hajtott végre az szíriai terjeszkedés érdekében a Nuszra Fronttal. A szövetség eredményeként született meg az *Iraki és Levantei (al-Sam) Iszlám Állam (ISIL)*.³⁴ *Ajmán al-Zawáhiri*, a Nuszra Front vezetője azonban nem volt képes elfogadni a döntést, továbbra is az al-Káida szíriai szárnyaként tekintett magára. Ezen felül ideológiai eltérések is voltak a szervezetek között: a Nuszra Front elsődleges célja az Aszad-rezsim megdöntése volt, míg az ISIL a területszerzésre koncentrált.³⁵ Megbékélés hiányában *al-Zawáhiri* 2014 februárjában megszakította a kapcsolatot *al-Bagdádival* és az ISIL-lel.³⁶

A vezető távozása azonban már nem volt képes meggyengíteni a szervezetet: megőrizte mind nevét, mint befolyását mindkét érintett államban. Az elnevezés hamarosan viták keresztjüzebe került, mivel a Levante szó egy tágabb földrajzi egységet ölel fel, így a pontosítás kedvéért sokan az *Iraki és Szíriai Iszlám Állam* kifejezést használták. A cél immár egyértelmű volt: az Egyesült Államok helyett teljes erővel a belső ellenségre kell koncentrálni. *Bagdádi* háborút akart indítani a síták és a korrump szíriai és iraki vezetők ellen, „hogy létrehozza a Bagdadi Kalifátust”.³⁷ Irakban közvetlenül visszanyúlt a korábbi vezér, *al-Zarkávi* egyik taktikájához, mely a Bagdad-övezet kódnevet viselte.³⁸

A taktika lényegét még *al-Zarkávi* dolgozta ki, célja Bagdad elfoglalása volt. Nem közvetlenül akarta lerohanni a várost, hanem a környező területek elfoglalásával kívánta elvágni az utánpótlási útvonalakat.³⁹ A 2006-os terv 5 régióra osztotta a térséget, melyet Loretta Napoleoni tanulmányában kiválóan részletez: a déli rész Babil és Dijála tartományt, a nyugati Anbár tartományt keleti részét és a Tartar tó vidékét, az északi területet főként Szaláh ad-Dín tartományt, a keleti rész Bagdad vidéki területeit, míg a Dijála-övezet Bakuba és Khálisz vidékét ölelte fel.⁴⁰ 2006-ban a műveleteket megkezdték, a Bagdad-övezet nagy része elesett. Azonban 2007-ben az Egyesült Államok csapatai elindultak a terület visszahódítására. A műveletek során főként a bázisokat, pokolgépgyárat és bombakészítő üzemeket támadták. A harcokat sikeresnek nyilvánította az amerikai kormányzat. 2014-re azonban *al-Bagdádi* elérte azt, amit elődjének sose sikerült: a Bagdad-övezetet állammá alakította.⁴¹

2014. június 29-én a szervezet felvette az *Iszlám Állam* nevet és ezzel egyidőben kiálította a kalifátust *Ibráhím kalifa* vezetése alatt.⁴² *Al-Bagdádi* mint kalifa felszólította a muszlimokat, hogy fogadjanak hűséget az új „államalakulatnak”.⁴³ Első hivatalos beszédét a moszuli nagymecsetben mondta el. Hagyományos, fekete öltözetet viselt, szavai konszolidáltak és bölcssek voltak: „Én vagyok a vali (vezető), aki uralkodik felette-

³⁴ BESENYŐ JÁNOS – PRANTNER ZOLTÁN – SPEIDL BIANKA – VOGEL DÁVID: *Az Iszlám Állam, Terrorizmus 2.0*, Kossuth Kiadó, 2016. 12. p.

³⁵ HERMANN, RAINER: *Az Iszlám Állam*. Akadémia Kiadó, 2015. 50. p.

³⁶ Ua.

³⁷ NAPOLEONI 2015, 44. p.

³⁸ Ua.

³⁹ NAPOLEONI 2015, 46. p.

⁴⁰ Baghdad belt – http://www.longwarjournal.org/archives/2014/06/analysis_isis_allies.php. Letöltés ideje: 2016. március 5.

⁴¹ NAPOLEONI 2015, 47. p.

⁴² BESENYŐ *et al.* 2015, 13. p.

⁴³ Ua.

tek, azonban nem vagyok a legjobb, de ha úgy gondoljátok, helyesen cselekszem, kövessetek! Ha látjátok, hogy rosszul cselekszem, adjatok tanácsokat és vezessetek vissza a helyes útra és engedelmeskedjetez nekem mindaddig, ameddig én is engedelmeskedem a Bennetek lakó Istennek”.⁴⁴

IV. Az Iszlám Állam és a nemzetközi jog

A névválasztás rengeteg vitát szított a nemzetközi szintéren. Az elnevezést mind az ENSZ, mind a legtöbb kormány és más muszlim állam is elveti. Azonban a kérdést államelméleti szempontból is érdemes megfigyelni: kérdés, hogy ezen szempontok alapján az Iszlám Állam inkább egy terrorszervezet vagy egy állam jellemzőivel rendelkezik.⁴⁵ Az államiság objektív kritériumait még 1933-ban határozták meg „Az államok jogairól és kötelezettségeiről szóló montevideói egyezményben”.⁴⁶ Az egyezmény 1. cikke szerint négy feltételnek kell teljesülnie ahhoz, hogy egy entitásra államként tekintessen a nemzetközi közösség:

1. állandó lakosság
2. meghatározott terület
3. kormány
4. kapcsolattartás képessége más államokkal.⁴⁷

Az Iszlám Államnak lakossága ugyan van, ám ez a lakosság nem saját polgáraiból, hanem meghódított területeken élő más állampolgárokból tevődik össze.⁴⁸ Területe kizárólag a hódításai miatt van, ám ezek is folyamatosan változnak. A nemzetközi jogban ugyan nincs lefektetve semmi szabály arra, hogy mekkora államterülettel kell rendelkeznie egy adott országnak ahhoz, hogy államnak lehessen nevezni, ám a határok állandó jellege szokásjogi normává alakult az évtizedek során.⁴⁹

A kormányzat a főhatalmat gyakorló szerv egy államon belül, akinek képesnek kell lennie arra, hogy az adott államterületen élő lakosok felett tényleges, a lakosok által elismert hatalmat gyakoroljon.⁵⁰ Az Iszlám Állam esetében ez a feltétel megvalósul, ezt a későbbiek során részletesen felvázolom. Rendelkezik egy vezetővel, a kalifával, valamint az ő munkáját, végrehajtó és tanácsadó testületek segítik.

⁴⁴ Al-Baghdadi after declaring caliphate – <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/iraq-crisis-isis-leader-pictured-for-first-time-after-declaring-islamic-caliphate-9586787.html>. Letöltés ideje: 2016. március 5.

⁴⁵ TAKÁCS PÉTER: *A modern állam válsága* – http://dfk-otka.sze.hu/images/w%201%20Az%20Iszl%20%C3%A1m%20%C3%81llam%20%C3%A1llamis%C3%A1g%C3%A1nakk%20%C3%A9rd%C3%A9se%20JAP_2015_04_V256.pdf. Letöltés ideje: 2016. május 7.

⁴⁶ KARDOS GÁBOR-LATTMANN TAMÁS: *Nemzetközi jog*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014. 107. p.

⁴⁷ Montevideo Convention on the Rights and Duties of States. <http://www.cfr.org/sovereignty/montevideo-convention-rights-duties-states/p15897>. Letöltés ideje: 2016. március 7.

⁴⁸ Csak nevében állam az Iszlám Állam- <http://www.honvedelem.hu/cikk/60039>. Letöltés ideje: 2016. október 26.

⁴⁹ TAKÁCS PÉTER: *A modern állam válsága* – http://dfk-otka.sze.hu/images/w%201%20Az%20Iszl%20%C3%A1m%20%C3%81llam%20%C3%A1llamis%C3%A1g%C3%A1nakk%20%C3%A9rd%C3%A9se%20JAP_2015_04_V256.pdf. Letöltés ideje: 2016. május 7.

⁵⁰ KARDOS – LATTMANN 2014, 110.p.

A negyedik feltétel, azaz a kapcsolatteremtés lényege az, hogy az állam lépes legyen saját diplomáciai szolgálata, testülete által kapcsolatba kerülni más államokkal, azokkal együttműködésre lépni.⁵¹ Az Iszlám Állam nem akar és nem is próbál meg besimulni az államok nemzetközi rendszerébe- így láthatjuk, hogy ez a feltétel sem teljesül.

Az objektív feltételeken túl beszélhetünk szubjektív feltételről is: államelismerésről. Az államelismerés ugyan nem kötelező más államok részéről és nem is feltétele egy állam létrejöttének, ám az elismerés bizonyos jogok gyakorlásához elengedhetetlen.⁵² Amennyiben egy állam nem ismeri el a másikat, az azt jelenti, hogy véleménye szerint nem felel meg az államiság kritériumainak és a továbbiakban nem kíván vele diplomáciai kapcsolatot teremteni. Az elismerés hiánya azonban azt is jelenti, hogy az el nem ismert állam által kiállított okmányok, ítéletek, határozatok más országokban nem érvényesnek minősülnek.⁵³ Számos olyan ország van ma is a világban, amely de facto önálló entitásként működik, azonban sem az ENSZ, sem más államok nem ismerik el. Ilyen de facto állam például Észak-Ciprus vagy Koszovó. Az Iszlám Állam tekintetében a nemzetközi közösség nem is teszi napirendre az elismerést, hiszen terrorszervezetként tartja nyilván.

Összességében tehát egyértelműen látszik, hogy az Iszlám Állam államelméleti szempontból nem tekinthető államnak. Így a félreértések elkerülése végett a szakirodalmak általában a DÁ'IS (al-Da'ula al- Iszlámijja fi'l- 'Iráq al- Sám) kifejezést használják.⁵⁴

V. A szervezet felépítése

1. A kalifátus vezetése

Az Iszlám Államnak nevezett kalifátus élén jelenleg is *Abu-Bakr al-Bagdádi*, önjelölt kalifa áll, aki Mohamed próféta utódjaként irányítja a meghódított területeket. Ugyanakkor a *Mulana Emir al-Mu'minin* címet is birtokolja, melynek legközelebbi jelentése a „vezérünk és parancsolónk” kifejezés lehetne.⁵⁵ A jelenlegi államszervezet központja a szíriai Raqqa, itt hozzák a főbb döntéseket, itt fogadják el az akciókat, stratégiákat. Területe nehezen meghatározható, de alapvetően Szíria és Irak térségére koncentrálódik.⁵⁶

A vezető munkáját egy tanácsadó testület segíti, a kalifa nem foglalkozik mindennapos ügyekkel. Vallási *fatwáit* és katonai parancsait futárok juttatják el a kijelölt egységekhez.⁵⁷ Helyettesei egy héttagú kabinetet alkotnak, sokukkal még a Camp Buccában raboskodott együtt. Többségük iraki származású, azonban számos olyan külföldi is található közöttük, akik a harcok során érdemelték ki pozícióikat. 2014. szeptemberi ada-

⁵¹ ARANY ANETT – N. RÓZSA ERZSÉBET – SZALAI MÁTÉ: *Az Iszlám Állam- következmények*, T-2015/1., Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2015. 5.p.

⁵² KOVÁCS PÉTER: *Nemzetközi közjog*. Osiris Kiadó, 2011. 535. p.

⁵³ KOVÁCS 2011, 536.p.

⁵⁴ BESENYŐ *et al.* 2015, 13. p.

⁵⁵ ISIS: Portrait of a Jihadi Terrorist Organization-http://www.terrorisminfo.org.il/Data/articles/Art_20733/101_14_Ef_1329270214.pdf. Letöltés ideje: 2016. március 19.

⁵⁶ Ua.

⁵⁷ BESENYŐ *et al.* 2015, 13. p.

tok szerint az alábbi személyek alkották a kabinetet: *Abú Abdul Kadir* (főigazgató), *Abú Mohammad* (foglyokért felelős kabinettag), *Abú Szalah* (pénzügyek), *Abú Ali* (biztonságért felelős tag), *Abú Hadzsar al-Aszaf* (tartományokért felelős kabinettag), *Abú Kaszem* (dzsihadistákért felelős) és *Abú 'Umar al-Sisáni* (hadseregért felelős kabinettag).⁵⁸ Ezen felül a vezetésben katonai tapasztalatokkal rendelkező harcosok is helyet kapnak, sokan az iraki fegyveres erők magas rangú tisztjei voltak. Két ilyen vezetőt szeretnék kiemelni: egyikőjük *Abú Muszlim at-Turkmáni*, aki jelenleg az iraki szárnyban tölti be *Bagdádi* helyettesi szerepét, a másik *Abú 'Alí al-Anbári*, aki helyettesi pozíciót tölt be a szíriai területeken.⁵⁹ Ők ketten tulajdonképpen minisztereként a kormány végrehajtó ágát, az *al-'Imarát* alkották egészen 2015. március 18-ig.⁶⁰ Ekkor *al-Bagdádi* egy légi-csapás során súlyos sérüléseket szenvedett, így a vezetést egyik helyettese, *Abú 'Alá al-'Afrí* vette át, aki azonban nem megerősített források szerint életét veszítette egy koalíciós légi-csapás során 2015. május 13-án.⁶¹

A végrehajtó hatalom munkáját egy három tagból álló háborús kabinet segíti, akik a hadműveletek kidolgozásáért és koordinálásáért felelősek.⁶² Az ő munkájukat pedig nyolc tanács segíti: „1. pénzügyi (fegyver- és olajeladás), 2. vezetőségi (törvényalkotás, politikai alapelvek és irányvonalak kidolgozása), 3. katonai (az állam védelme), 4. jogi (toborzás és döntés a kivégzésekről), 5. harcosokat támogató (külföldi harcosokat segítő), 6. biztonsági (belpolitika és halálos ítéletek végrehajtása), 7. hírszerzés (információgyűjtés az állam ellenségeiről) és 8. média (tömegkommunikáció)”.⁶³ Végül pedig még meg kell említeni a vezetésben fontos szerepet játszó Súra Tanácsot, melynek jelenleg vezetője *Abu Arkan al-'Amiri*. Ez a 9-11 iszlám jogtudóst felölélő testület felelős a vallási szabályok betartásáért, felügyelik a döntések *saría-* értelmezéssel való összhangját, valamint ellenőrzik a katonai műveleteket is.⁶⁴ A szerepe fontosságát az is jelzi, hogy akár a kalifát, *al-Bagdádit* is lemondathatják, amennyiben nem engedelmeskedik a vallásnak. Erre azonban az esély igen csekély, hiszen mindegyikőjüket a vezető személyesen nevezte ki.⁶⁵

A dokumentumokat, melyek a szervezetrendszer tartalmazza, egy rajtaütés során szerezték meg és először adtak teljes képet a vezetésről. *Al-Zarkávi* korábbi vezetési stílusához képest *Bagdádi* decentralizáltabb módszert alkalmaz, ő inkább csak összefogja az

⁵⁸ Das Organigramm des Terrorkalifats- <http://www.welt.de/politik/ausland/article132433112/Das-Organigramm-des-Terrorkalifats.html>
Letöltés ideje: 2016. március 6.

⁵⁹ Das Organigramm des Terrorkalifats – <http://www.welt.de/politik/ausland/article132433112/Das-Organigramm-des-Terrorkalifats.html>
Letöltés ideje: 2016. március 6.

⁶⁰ BESENYŐ *et al.* 2015, 15. p.

⁶¹ No. 2 Leader of ISIS killed in U.S.-Led Airstrike. – <http://www.nytimes.com/2015/05/14/world/middleeast/isis-iraq.html>
Letöltés ideje: 2016. március 6.

⁶² The IS cabinet- <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/10956193/Revealed-the-Islamic-State-cabinet-from-finance-minister-to-suicide-bomb-deployer.html>
Letöltés ideje: 2016. március 6.

⁶³ BESENYŐ *et al.* 2015, 15 p.

⁶⁴ Das Organigramm des Terrorkalifats- <http://www.welt.de/politik/ausland/article132433112/Das-Organigramm-des-Terrorkalifats.html>
Letöltés ideje: 2016. március 6.

⁶⁵ BESENYŐ *et al.* 2015, 16. p.

alatta dolgozók munkáját. Sokszor az alacsonyabb pozíciókat betöltők nem is ismerik a vezetést. Becsült értékek szerint közel 1000 magasabb rangú tisztviselő dolgozik az Iszlám Államon belül, akiknek van valamilyen katonai vagy technikai tapasztalatuk. Havi rendszerességgel kapnak fizetést, meg 300 és 2000 dollár között változhat a pozíció fontosságától függően.⁶⁶

2. A terrrorszervezet működése

A vezetői réteg mellett az „állam” ugyanúgy megszervezte a kisebb területi egységek, szakterületek felügyeletét is. A kalifátus pénzügy és gazdasági tevékenységei igen széleskörűek- ezekre a későbbiek során még részletesen kitérek-, így szükséges egy összetett, szervezett testület e tevékenységek felügyeletére. Az egyik legfontosabb intézmény a központi bank, vagyis a *Bajt al-Mál* („A Vagyon Háza”).⁶⁷ Alapvetően a hatóság négy feladatért felelős. Az első az adók beszedése a polgároktól, melyeket az áram- és vízszolgáltatásért fizetnek. Az összegük messze elmarad az Aszad-kormány által beszedett összegtől.⁶⁸ A *Washington Post* egyik írója, *Ariel I. Ahram* így nyilatkozott a kialakult adórendszerrel: „A nehézkes kezdet után ma már kijelenthetjük, hogy az Iszlám Állam úgy működik, mint egy valódi állam”.⁶⁹ Ezen felül feladatuk az árak szabályozása és ellenőrzése, az alkalmazottak- mind polgári, mind katonai- fizetésének folyósítása, valamint a bankokkal és pénzügyi intézményekkel való kapcsolattartás is.⁷⁰

A kalifátus területét *vilájetekre*, azaz tartományokra osztja, melyek további *muqáta*-kra, körzetekre tagolódnak. A tartományok egyenként is saját költségvetéssel rendelkeznek, melyről havonta be kell számolniuk a felső vezetői rétegnek. Ők különös figyelmet fordítanak az egyes tartományok közötti egyenlőtlenségek kiegyenlítésére, így a gazdagabb területeknek kötelező a szegényebb térségeknek anyagi támogatást nyújtani.⁷¹ A tartományokat törzsi hovatartozás alapján kinevezett helyi kormányzók irányítják, akik korlátozott autonómiával és saját alárendeltekkel rendelkeznek. A kormányzók egyik kiemelt feladata a helyi törzsekkel való kiegyensúlyozott kapcsolattartás, erről és egyéb tevékenységeikről rendszeresen be kell számolniuk a legfelsőbb vezetésnek.⁷²

3. Adminisztratív és muszlim hivatalok rendszere

⁶⁶ Inside the Leadership of ISIS – <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iraq/10956280/Inside-the-leadership-of-Islamic-State-how-the-new-caliphate-is-run.html>

Letöltés ideje: 2016. március 6.

⁶⁷ BESENYŐ *et al.* VOGEL 2015, 51. p.

⁶⁸ How ISIS is Using Taxes to Build a Real State- <http://www.forbes.com/sites/taxanalysts/2014/08/18/how-isis-is-using-taxes-to-build-a-terrorist-state/#5992758e7580>

Letöltés ideje: 2016. március 6.

⁶⁹ Middle East quasi state- <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2014/05/27/the-middle-east-quasi-state-system>

Letöltés ideje: 2016. március 5.

⁷⁰ BESENYŐ *et al.* 2015, 49. p.

⁷¹ BESENYŐ *et al.* 2015, 50. p.

⁷² Ua.

Az „állam” a kormányzatot alapvetően két részre osztotta: az adminisztrációra és a muszlim szolgáltatásokra. Az adminisztráció területéhez tartozik az elemi oktatás, a bíróság, a toborzás vagy a jogszolgáltatás, míg a Muszlim Szolgáltatások Minisztériuma felelős az áramellátásért, a humanitárius segélyezésért vagy a települések étkeztetéséért.⁷³

Amikor az állam egy új területet foglal el, első feladatának a hittérítést tekinti, melynek irányítását a Saria Minisztérium végzi. A tudat átalakítására szolgáló tevékenységeket, melyet a „szívek és elmék hadjáratának” is hívunk, alapvetően három rész végzi.⁷⁴ A *da'wa-hivatalok* végzik a vallásos összejövetelek és imádságok megszervezését, ahol az időt főként a Korán olvasásával, valamint a harcosok magasztalásával töltik el. Sokszor rendeznek versenyeket is a fiatalok, melyek természetesen a Koránnal kapcsolatosak. A térítő tevékenység nagy részét képezi a propaganda, amelyről külön részben fogok szólni, azonban itt is meg kell említeni: az összejövetelek során különböző propagandaanyagok kerülnek kiosztásra a résztvevő helyi lakosság tagjai között.⁷⁵ Második szervként említhető meg az *al-Hiszba*, vagyis a vallási rendőrség. Saria-intézményként feladata a *saria* alkalmazásának betartatása, valamint a közérkölcös felügyelete. Feladataik közé sorolható például a piacokon az árak ellenőrzése, a drogkereskedelem megakadályozása, a kereskedelem megakadályozása imaidő alatt és a jogsértések dokumentálása.⁷⁶ A szervezetnek egy külön egysége az *al-Khansá'*, melynek csak női tagjai vannak. Ők felügyelik a nők öltözködését- az állam területén mindenkinek viselnie kell a teljes testet elfedő *nikábot*- és azt, hogy nők férfi kíséret nélkül ne tartózkodjanak az utcán.⁷⁷

Ezek a rendvédelmi szervek naponta járőröznek és fel vannak arra hatalmazva, hogy beleszóljanak az emberek magánéletébe. Egész nap vallási szövegeket skandálnak, és aki ezeket nem tartja be, szigorú büntetésre számíthat. A magánélet megsértésének egyik kitűnő példája az Iszlám Állam dohányzás elleni kampánya. Alapvetően az iszlám nem tiltja a dohányzást, de a *saria* szerint ez az öngyilkosság lassú módja, így szigorúan büntetendő. Az összes dohányáru elkobzásra került, melyet ezt követően elégettek, valamint a cigaretta mellett a vízpipához való dohányt és a marihuánát is megsemmisítették. Aki ellenszegül a szabályoknak, komolyabb börtönbüntetésre vagy akár kivégzésre is számíthat. Ezekre a fellépésekre válaszként 2015-ben ismeretlen tettesek elrabolták az *al-Hiszba* számos tagját és regionális vezetőjüket fejt egy cigarettával a szájában küldték vissza a hatóságoknak. Azóta a „kormány” csak azokon a területeken vezeti be dohányzásellenes kampányát, amelyet már szilárdan és biztosan ural.⁷⁸

A jogszolgáltatás ellenőrzése is három részintézményre bomlik. Az első ága a *Dawin al-Hiszba*, mely a vallási rendőrség által felterjesztett ügyekben jár el.⁷⁹ A második az iszlám bíróságok csoportja, amelyek a törvényeket megszegők ellen indítanak eljárásokat. A bírák kizárólag a Korán és a szent hagyományok alapján döntenek egy-egy

⁷³ BESENYŐ *et al.* 2015, 52. p.

⁷⁴ ISIS: Portrait of a Jihadi Terrorist Organization-http://www.terrorisminfo.org.il/Data/articles/Art_20733/101_14_Ef_1329270214.pdf. Letöltés ideje: 2016. március 19.

⁷⁵ BESENYŐ *et al.* 2015, 52. p.

⁷⁶ Ua.

⁷⁷ BESENYŐ *et al.* 2015, 52. p.

⁷⁸ ISIS against smokers- <http://www.ibtimes.com/isis-beheads-cigarette-smokers-islamic-state-deems-smoking-slow-suicide-under-sharia-1815192>. Letöltés ideje: 2016. március 19.

⁷⁹ BESENYŐ *et al.* 2015, 54.p.

vádolt bűnösségében. A büntetések változatosak, azonban a legkomolyabb bűnökért-hitehagyás, gyilkosság, homoszexualitás, istenkáromlás, kémkedés- kegyetlen kivégzés jár. Ez sokszor élve elégetést, magas épületről mélybe lökést vagy keresztre feszítést jelent. A prostitúcióban vagy házasságtörésben bűnösnek találtakat sokszor saját családjuk férfitagjaival köveztetik agyon.⁸⁰Sokszor nyilvános megkorbácsolást hajtanak végre a nem megfelelő öltözködésért. Száműzetés a büntetése annak, aki terrorizálja az embereket, a tolvajok kezét pedig levágják az ítéletek szerint.⁸¹

A szigorú büntetések rendszere kettősséget vált ki a lakosságból: egyrészt a kegyetlenség félelmet kelt az emberekben, másrészt a közbiztonság helyreállításában betöltött szerepe miatt egyfajta tisztelet alakult ki a bíróságokkal szemben.

A jogszolgáltatási rendszer harmadik ága pedig a Sérelmek Bírósága. A gyakorlatilag panaszirodaként funkcionáló szervezethez fordulhatnak mindazok, akiknek sérelmei vannak az állam harcosaival vagy parancsnokaival szemben.⁸² Amennyiben megalapozottá válik az indítvány, a bíróság gyorsított eljárás keretében ítéletet hoz, melyet az egyenjogúság nevében sokszor nyilvánosan hajtanak végre. A katonákra kiszabott büntetések mindig sokkal szigorúbbak, mint a polgári lakosságra kivetettek. Ezek az intézmények tehát a lakosság bizalmát hivatottak megnyerni, melynek érdekében heti egyszer tartanak „ügyfelfogadást”, mikor fogadják a helyi lakosság beérkező panaszait.⁸³

A bíróságok által meghozott döntéseket általában a helyi rendőrök hajtják végre, akik feladata erősen megkülönböztethető a vallási rendőrség feladatkörétől: ők felelősek a közrend fenntartásért, a bűnesetek kivizsgálásáért, a járőrözésért, közúti közlekedés felügyeletéért és az igazoltatásért.⁸⁴Erre a hivatalra azonban nem jellemző a pártatlanság és a megbízhatóság, előfordul, hogy hatáskörükbe nem tartozó ügyekben járnak el és sokszor akár meg is kínoznak lakosokat nemre és korra való tekintet nélkül.

Az adminisztratív feladatokat ellátó hivatalok között még kettőt szükséges megemlíteni, melyek azonban teljesen más feladatkört látnak el. Az egyik a toborzóiroda, melynek feladata az Iszlám Állam számára a harcos-utánpótlás biztosítása. Ezek a toborzóirodák nyilvánosak, nincs titokban tartva hollétük. A nyilvántartásba vételt követően az iroda vallási és katonai kiképzésre küldi a jelentkezőket.⁸⁵ A másik fontos intézmény al-Káimban található, mely a törzsi ügyek intézésére és a közkapcsolatok ápolására jött létre. Jelenlegi vezetője *Dzaigham Abú 'Abdulláh*, szaúdi származású emír.⁸⁶ A törzsek irányítása kulcsfontosságú szerepet tölt be a terrorszervezet életében, hiszen így hatalmas területeket tudnak megszerezni és megtartani maguknak. Az emír feladata a közvetítés a törzsek között, valamint a vélemények figyelembevételével döntéshozatali jogkörrel is rendelkezik.⁸⁷

⁸⁰ Ua.

⁸¹ ISIS penal code- <http://www.breitbart.com/national-security/2015/03/09/the-isis-penal-code-shariah-justice-and-the-quest-for-religious-legitimacy>. Letöltés ideje: 2016. március 19.

⁸² BESENYŐ *et al.* 2015, 55.p.

⁸³ ISIS Governance Crisis- <http://www.yementimes.com/en/1847/opinion/4762/ISIS%E2%80%99s-governance-crisis-Social-services.htm>. Letöltés ideje: 2016. március 19.

⁸⁴ BESENYŐ *et al.* 2015, 55.p.

⁸⁵ BESENYŐ *et al.*, 56.p.

⁸⁶ ISIS: Portrait of a Jihadi Terrorist Organization-http://www.terrorisminfo.org.il/Data/articles/Art_20733/101_14_Ef_1329270214.pdf

Letöltés ideje: 2016. március 19.

⁸⁷ BESENYŐ *et al.* 2015, 56. p.

A törzsek Iszlám Állammal kapcsolatos állásfoglalását főként múltbéli indokok határozzák meg. Szíriában például a törzsek jelentős elnyomásban részesültek *Aszad* uralma alatt, így számukra a megszállók egyenlőségi elven alapuló területrendezési elve egyfajta megváltás: megszűnt a kormányzati kisajátítások rendszere, mely már eleve elfogadhatóbbá tette az új uralmat. A törzsek fiatal vezetői tényleges hatalmat kaptak a kezükbe, amennyiben hűséget fogadtak az Iszlám Államnak. A további mindennapi életet megkönnyítő beruházások - mint például az infrastruktúra fejlesztése- rengeteg törzsi tagot tettek elkötelezetté.⁸⁸

Az ISIS külön hivatalt hozott létre a lakosság megszerzésére és a mindennapi élet irányítására, ez az intézmény a Közszolgáltatások Muszlim Adminisztrációja. A feladata a szállítás, postaszolgáltatás és az alamiznaosztás megszervezése, valamint a villamosáram-ellátás és az élelmiszer-ellátás biztosítása. Emellett külön hivatal működik az árvák ellátására. A gyermekeket általában erre speciálisan kialakított intézményekben vagy családoknál helyezik el, majd a fiúgyermekeket hamarosan kiképzésre küldik.⁸⁹

4. Szociális segélyezés

A kalifátus működésének infrastrukturális háttere adott, hiszen a meghódított területeken rengeteg olyan eszköz maradt, amelyet hasznosítani tudnak a mindennapi élethez. A humán erőforrás kialakítása már nagyobb nehézségekbe ütközik, hiszen a meghódított népeket akarják befogni a tevékenységek végzéséhez, ám számukra motivációt kell biztosítani. A cél az, hogy minél kevésbé kelljen az ISIS saját emberi erőforrásait hasznosítani ezekhez a műveletekhez.⁹⁰

Egy-egy terület meghódítását követően rögtön belekezdnek a humanitárius segélyezési rendszer kialakításába. A függőség egyértelműsítésére szolgál az étel-, ruha-, illetve gyógyszerosztás is. Az erőfeszítések ellenére azonban az egészségügyi helyzet kritikus. Nincs elég szakképzett ápoló és orvos, nincs meg a megfelelő felszerelés, valamint az újonnan bevezetett intézkedések- például a női dolgozók könnyű kórházi viseletének betiltása, a női altatóorvos betiltása szülések során- mind-mind megnehezítik a kórházi ellátást.⁹¹

Az akadálytalan élelmiszerellátás érdekében a malmok és pékségek folyamatosan működnek, a termékeik viszonylag olcsók. Ezt továbbá az elkobzott gabona és élőállatállomány is segíti. A további bővítést a hatalmas termőföldek megfelelő művelése jelenti, melyre szintén a helyi lakosságot alkalmazzák. A szervezet duzzasztógátákat és erőműveket is fenntart, mellyel biztosítják a helyiek számára az áram- és ivóvízellátást.⁹²

Ezek alapján láthatjuk, hogy a terror mellett igyekeznek a vezetők egy ténylegesen működő államot megteremteni. A szolgáltatásokkal a helyi lakosság lázadásait próbálják kiküszöbölni, valamint a teljes alávetettség érzését akarják kelteni. Minden egy kézben összpontosul, így a megélhetés érdekében kénytelenek a meghódított területen élők alkalmazkodni.

⁸⁸ BESENYŐ *et al.* 2015, 57. p.

⁸⁹ BESENYŐ *et al.* 2015, 58. p.

⁹⁰ Ua.

⁹¹ Ua.

⁹² BESENYŐ *et al.* 2015, 58. p.

VI. Az Iszlám Állam pénzügyi háttere

A terrrorszervezet a világon egyedülálló módon szervezte meg belső szerkezetét. Hasonló szervezettség figyelhető meg a bevételi források, pénzügyek tekintetében is, melyek a kalifátus fenntartása szempontjából igen fontosak. A források rendkívül szerteágazóak, a *The Jerusalem Post* szerint 2015-ben havi 80 millió dolláros bevétellel rendelkezett, mely több mint egyes afrikai országok bevétele.⁹³ Az al-Káidával szemben az ISIS függetlenítette magát a külföldi donoroktól és kizárólag saját forrásokra támaszkodik. Ezt a jelenséget a szakirodalom a terrorizmus privatizálásának nevezi.⁹⁴

A szervezet első számú anyagi forrása az illegális kőolaj-kereskedelemből származik. A kőolaj hordónként eladott ára nagyban függ ugyan a világon kialakult viszonyoktól, hiszen az áringadozás visszavetheti a bevétel mértékét, azonban átlagosan az összes bevétel 45 %-át adja.⁹⁵ Az amerikai légierők folyamatosan támadják az elfoglalt olajmezőket, így a pontos számadat megadása nehéz, azonban 2016 elején a források szerint még 11 kőolajmező volt a szervezet kezében Irak és Szíria térségében egyaránt, ahonnan naponta közel 310 000 hordó kőolajhoz jutottak.⁹⁶ Az illegális kőolaj a törökországi csempész utakon keresztül kerül ki a felvásárlókhöz rendkívül változatos módszerek és eszközök segítségével.⁹⁷ Azonban a kitermelt kőolajra a kalifátusnak is szüksége van a mindennapi élet működtetéséhez. Mivel az ISIS az elfoglalt területeken kizárólagos szállító, ezért a benzint a korábbi ár többszöröséért adja el.⁹⁸ A kőolaj kitermelését és feldolgozását továbbra is a helyi lakosság végzi, akiknek többsége a megszállások ellenére lakóhelyén maradt. A hiányzó munkaerőt ígéretekkel, fenyegetésekkel csábítják el az ország más régióiból.⁹⁹

A második legnagyobb bevételi forrásnak a műkincs-kereskedelem tekinthető. A világ legnagyobb ókori örökségeinek egyharmada került jelenleg Irakban az Iszlám Állam fennhatósága alá. Ez a terület gyakorlatilag építészeti szempontból az emberiség bölcsőjének tekinthető. Az elrabolt leleteket a kőolajhoz hasonlóan Törökországon keresztül juttatják el a felvásárlókhöz. Az ókori helyszínekre sokszor fizetett vállalkozókat küld az állam, akik kiássák a nagyra becsült régészeti leleteket, azonban a nem eladható, avagy feleslegessé váló emlékeket könyörtelenül elpusztítják. Ezekről a cselekedetekről számolnak be leginkább a különböző médiafelületeken a nyugati világ felé az Iszlám Állam harcosai.¹⁰⁰

A kiadások fedezésére gyakran hajtanak végre emberrablásokat, melyekkel a nyugati országokat zsarolják, valamint ezekkel a tettekkel szerez globális hírnevet a szervezet.

⁹³ ISIS monthly income- <http://www.jpost.com/Middle-East/ISIS-Threat/ISIS-monthly-income-said-to-total-80-million-436624>. Letöltés ideje: 2016. március 19.

⁹⁴ Loretta Napoleoni, 68. p.

⁹⁵ ISIS monthly income- <http://www.jpost.com/Middle-East/ISIS-Threat/ISIS-monthly-income-said-to-total-80-million-436624>. Letöltés ideje: 2016. március 19.

⁹⁶ The wealthiest terror group- <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/how-isis-became-the-wealthiest-terror-group-in-history-9732750.html>. Letöltés ideje: 2016. március 19.

⁹⁷ BESENYŐ *et al.* 2015, 42. p.

⁹⁸ BESENYŐ *et al.* 2015, 44. p.

⁹⁹ Ua.

¹⁰⁰ ISIS looting campaign- <http://www.newyorker.com/tech/elements/isis-looting-campaign-iraq-syria>. Letöltés ideje: 2016. március 19.

Legtöbbször helyi lakosok, aktivisták és újságírók a rablások célpontjai, akikért 500 és 200 000 dollár közötti összeget követelnek általában váltságdíjként.¹⁰¹ A váltságdíj kifizetése azonban jelentős erkölcsi és politikai dilemmát okoz az országok számára. Amennyiben kiváltják állampolgárukat, elnyerik a lakosság elismerését és megbecsülését, azonban meglehet, hogy a kifizetett összeggel az ISIS legközelebbi terrorakcióját finanszírozzák. Viszont a fizetés hiánya jelentős társadalmi felháborodást válthat ki az emberekből, mely politika instabilitáshoz vezethet. Évente átlagosan 35 és 45 millió dollár közötti bevételre tesz szert ezekkel az akciókkal a kalifátus.¹⁰²

Az emberrablások mellett az embercsempészet sem elhanyagolható a szervezet életében. Ahhoz, hogy a családok emigrálhassanak a térségből, rengeteget kell fizetniük. Egyes források szerint a Törökországig való eljutás ára fejenként akár 8000 dollár is lehet.¹⁰³

Nem elhanyagolható a nők és gyerekek rabszolgának való eladásáért kapott összeg sem. Moszúlban külön iroda működik a lányok koordinálására, akiket külföldi és belöldi piacokra egyaránt szállítanak.¹⁰⁴ Manapság egyre több videó lát napvilágot olyan asszonyokról, akik az Iszlám Állam karmai közül szabadultak és elég bátrak ahhoz, hogy nyilatkozzanak a médiának. Általában iszonyatos lelki és testi megpróbáltatásokról és kínzásokról számolnak be. Elmondásuk szerint egyfajta kiárusításra viszik az elfogottakat, ahol licitálhatnak rájuk a harcosok.¹⁰⁵

2014-ben az ISIS lerohanta Mount Sinjar térségét, amely a *jazidi* népcsoport lakóhelye volt. Őket a kalifátus sátánistáknak tartja hitük miatt, ezért elrendelte kiirtásukat.¹⁰⁶ A lányokat és gyerekeket a rabszolgapiacra vitték. Egy 33 éves hölgy 9 hónap fogság után kiszabadult, mely után így nyilatkozott: „Ötször adtak el egymás után. A végén már könyörgtem, megígértem, hogy bármit megteszek, csak a becsületemet akarom megvédeni. Elutasították. Ellenkeztem, de erőszakkal elvittek. Úgy bántak velem, mint a kutyaival. Aztán eladtak egy másik férfinak Moszúlba, Irakba. Ő vert és négy napra bezárt egy szobába. Továbbadott engem egy tunéziainak. Ő egy idő után a hajamnál fogva beráncigált az autójába és Szíriába vitt. Sokszor elment harcolni is, egészen addig, amíg le nem sérült. A lábát pihentetnie kellett volna a doktor szerint, azonban ő ennek ellenére továbbra is molesztált engem. Ezt követően Dabiq városába költöztettek. Ekkor kérdeztem meg, hogyha folyamatosan eladnak, akkor miért nem adhatnának el a saját családomnak? Azt válaszolták, hogy nem fognak eladni *jazidiknak*. Volt egy ötletem. Elmondtam nekik, hogy a testvérem férje muszlim. Hazugság volt természetesen, de ez kellett, hogy megmentsem magam. A családom végül 10 ezer dollárért vásárolt meg (...)”¹⁰⁷

Az embercsempészet továbbfejlődésének eredménye az ISIS újabb bevételi forrásának megjelenése, a szervkereskedelem. Információk szerint a terrorszervezet külföldi orvosokat toboroz, akik kezdetben csak a halottaik belső szerveit műtötték ki, azonban manapság már foglyokon és gyerekeken is alkalmazzák ezt a „taktikát”. Kórházak elkülönült részében hajtják végre a beavatkozásokat Irakban és Szíriában, sokszor a kórház-

¹⁰¹ BESENYŐ *et al.* 2015, 47. p.

¹⁰² Ua.

¹⁰³ BESENYŐ *et al.* VOGEL 2015, 45. p.

¹⁰⁴ Ua.

¹⁰⁵ Victims of ISIS- <https://www.youtube.com/watch?v=yNdqZi0z8vQ>. Letöltés ideje: 2016. március 19.

¹⁰⁶ Jazidi népcsoport- <http://index.hu/kulfold/jazidik>. Letöltés ideje: 2016. március 19.

¹⁰⁷ Victims of ISIS- <https://www.youtube.com/watch?v=yNdqZi0z8vQ>. Letöltés ideje: 2016. március 19.

zak tulajdonosainak tudta nélkül.¹⁰⁸ A szervezetet később Szaúd- Arábián és Törökországon keresztül juttatják a világszerte a szervkereskedelemben szakosodott egységek. A cselekmény 2015 februárjában nyert bizonyítékot, mikor a Moszúl városa mellett található tömegsírt feltárták. A holttesteken egyértelműen látták a vágásnyomokat, melyek bizonyítottan szerveltávolításokra utaltak.¹⁰⁹

A hagyományosabb pénzszerzési módszerek közül kiemelkedik a kábítószer-csempészet. Az orosz hatóságok nyomozati anyagai szerint több százmillió dollár bevétele származik a szervezetnek a csempészetből, a drogkereskedelem központja Moszúl. A tevékenységre kiváló bizonyíték akadt már a tunéziai merénylet alkalmával is, mikor a hatóságok megállapították, hogy a merénylő, *Seifiddine Rezgui* kábítószer hatása alatt követte el cselekedeteit.¹¹⁰

A hadműveletek alatt zsákmányolt készpénzösszegek is jelentős bevételt jelentenek, az elfoglalt városok bankjainak kifosztása során akár több százmillió dollár is kerülhet a kezükbe. Például Moszúl elfoglalása során a Központi Bankból 425 millió dollár összegnek megfelelő iraki dinár került a tulajdonukba, valamint a város többi pénzintézetéből rengeteg aranyrudat is kicsempészték.¹¹¹ A városok elfoglalásakor a bankok mellett kifosztják a dzsihadisták az ékszerüzleteket, elektronikai boltokat, raktárakat, luxuscikkeket áruló boltokat és a fegyverraktárakat is.

A szervezet a meghódított területeken élő lakosoktól is pénzhez jut: vallási hovatartozástól függetlenül adóztatja meg a helyi lakosságot, nagyjából 50 000 dinár megfizetésére kötelez minden egyes családot.¹¹² Azoknak a családoknak, akiknek fiai közül senki nem csatlakozott a terroristákhoz, duplázott összegű pénzt kell fizetniük. Ezeket akár erőszakkal is behajtják, nem riadnak vissza a rablástól, dulakodástól, gyilkosságtól. A nem muszlim vallásúaknak úgynevezett *dzsizját*, azaz védelmi pénzt is fizetniük kell. A fentebb említett, klasszikusnak nevezhető adónemeken kívül azonban több más tevékenységért is adót szed az Iszlám Állam. Ezek közé tartozik például a határátlépés, a készpénzfelvétel utáni adó, a telekommunikációs és kereskedelmi adó, a biztonságért és közművekért szedett adó, valamint az utak használatáért beszedett összeg.¹¹³ Egyes források szerint havonta közel 40 millió dollár bevétel származik az adóztatásból.¹¹⁴

Utolsó előtti bevételi forrásként meg kell említeni az iraki kormány által gyakorolt elhibázott politikát. Bagdad ugyanis annak ellenére is folyósítja alkalmazottjainak a

¹⁰⁸ How ISIS is selling human organs- <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2880815/Blood-money-ISIS-selling-human-organs-harvested-living-hostages-dead-soldiers-fund-terror-Middle-East.html>. Letöltés ideje: 2016. március 29.

¹⁰⁹ ISIS trafficking human organs- <http://www.frontpagemag.com/fpm/251753/isis-trafficking-human-organs-arnold-ahlert>. Letöltés ideje: 2016. március 29.

¹¹⁰ ISIS killer on drugs- <http://www.mirror.co.uk/news/world-news/tunisia-terror-attack-isis-killer-5977381>. Letöltés ideje: 2016. március 29.

¹¹¹ BESENYŐ *et al.* 2015, 47. p.

¹¹² BESENYŐ *et al.*, 46. p.

¹¹³ Honnan van az IÁ pénze? – http://index.hu/gazdasag/2015/11/20/honnan_van_az_islam_allam_penze. Letöltés ideje: 2016. március 29.

¹¹⁴ ISIS taxes- <http://www.ibtimes.com/islamic-state-group-funding-taxes-muslims-used-isis-fund-caliphate-2226033>. Letöltés ideje: 2016. március 29.

munkabérét, hogy azok már a terrrorszervezet ellenőrzése alá került területeken élnek. Így az Iszlám Állam becslések szerint a fizetések több mint 50%-át elkobozza.¹¹⁵

Végül az Iszlám Állam bevételeinek egy részét adó külföldi adományozókat szeretném kiemelni, akik vallási meggyőződésük, érdekeik miatt jelentős összegekkel támogatják a terrorakciókat, azonban ezek az összegek a bevételek csekély részét képezik. Az adományozni kívánók különböző álneveken juttatják el a kívánt összeget egy bankszámlára, melyet be nem jegyzett jótékonyági szervezetek juttatnak el a szervezetéhez.¹¹⁶ Arról, hogy kik is ezek a támogatók, a következő fejezetek egyikében szeretnék bővebben szólni.

VII. Az kalifátus hadserege

1. A harcosok

Azok számát, akik az Iszlám Államot szolgálják, nehéz meghatározni. A folyamatos légsapások miatt a számok csökkenését várhatjuk, azonban nem lehet pontosan megmondani, hogy kik és honnan állnak át a terroristák oldalára a harcok során. A CIA 2014 szeptemberében például 20 000 és 31 500 fő közé becsülte a harcosok létszámát, azonban hónapokkal később a kurd vezetők 200 000 főre tippeltek.¹¹⁷ 2016. februári források a közelmúltban lezajlott sikeres támadások után 19 000 és 25 000 fő közé teszik a jelenlegi létszámot.¹¹⁸ A nemek arányát tekintve megállapítható, hogy továbbra is a férfi harcosok vannak többségben, azonban a női önkéntesek száma is megugrott az utóbbi időben. Szociális hátterük is eltérő: közülük kevesen érkeznek kiképzett katonaként, általában más polgári foglalkozást űznek, mérnökök, orvosok vagy informatikusok.

Alapvetően a fegyvereseket három csoportba tudjuk sorolni származásuk szerint. Az első csoportba tartoznak mindazok az iraki és szíriai származásúak, aki korábban az al-Káida iraki szervezetével szimpatizáltak. Számuk kezdetben csekély volt, azonban 2011 óta folyamatos gyarapodás figyelhető meg.¹¹⁹

A második csoportba tartoznak a helyi lakosságból toborzott férfiak. Számos módon sikerült őket a kalifátus szolgálatába állítani. Sokan taktikai célokból, míg mások erőszak és kényszer hatására csatlakoztak a megszállott területeken.¹²⁰

A harmadik csoport tagjait a külföldről toborzott harcosok alkotják. Számukat nehéz megbecsülni, azonban az ENSZ becslései szerint 2014 és 2015 között nagyjából 70%-kal nőtt az arányuk.¹²¹ A *Soufan Group*- egy szervezet, mely stratégiai szempontból fon-

¹¹⁵ BESENYŐ *et al.* 2015, 49. p.

¹¹⁶ BESENYŐ *et al.* 2015, 48. p.

¹¹⁷ BESENYŐ *et al.* 2015, 16. p.

¹¹⁸ Islamic State fighters number – <https://www.rt.com/usa/331355-islamic-state-fighters-numbers>. Letöltés ideje: 2016. március 29.

¹¹⁹ ISIS fighters- <http://heavy.com/news/2015/11/how-many-fighters-militants-jihadist-soldiers-are-in-isis-islamic-state-nationalities-where-do-they-come-from-numbers>. Letöltés ideje: 2016. március 29.

¹²⁰ BESENYŐ *et al.* 2015, 20.p.

¹²¹ Ua.

tos titkosszolgálati adatokat biztosít a kormányoknak és szervezeteknek- 2016. márciusi elemzése 27 000 és 31 000 közé teszi azon külföldiek számát, akik Szíriába mentek és ott csatlakoztak egy-egy iszlamista esoporthoz, többek között az Iszlám Államhoz. Az adatgyűjtés során a nőket és gyermekeket is számításba vették. Ők általában nem harcolnak, így a visszatérők és elesettek számát még nehezebb meghatározni. Ezek az emberek 86 államból érkeztek a különböző szervezetekhez. Az Irakba és Szíriába érkezők közül legtöbbször Tunéziából, Szaúd- Arábiából, Oroszországból, Jordániából, Franciaországból, Marokkóból, Libanonból, Egyiptomból és Németországból indultak el.¹²² Ha kontinensekre kívánjuk lebontani a csatlakozottak számát, Ázsia vezet, őt követi Afrika, majd harmadik helyen Európát találjuk. Az országok szerinti listában viszonylag „előkelő helyen” szerepel- mint láthattuk korábban-, két európai állam is: körülbelül 6000 harcos csatlakozott a milicistákhoz Európából, a szám 2014 óta a duplájára szökött. A már említett két ország mellett sokan indulnak el Nagy-Britanniából, valamint az arányokat tekintve Belgiumból- innen a kis lakosság ellenére 250-400 fő utazott ki. A norvég, svéd, holland és osztrák állampolgárok száma kevés, becslések szerint 150 fő körüli. A legalacsonyabb aránnyal Románia, Szerbia, Luxemburg, Svájc, Bulgária és Magyarország szerepel a listákon.¹²³ A külföldi harcosokkal több probléma is akad. Általában ők a legvérszomjasabb, legkegyetlenebb terroristák Szíriában, akik nem érznek megbecsültséget a helyi harcosok által, így a kezdetekben mindig öngyilkos merénylőnek képezték ki őket. Habár ez a tendencia megszűnni látszik, továbbra is nehezen nyernek el megbecsült, fontos pozíciókat a szervezetben belül.¹²⁴

2. Az alkalmazott fegyverek

Csakúgy, mint a létszám esetében, a fegyverkészletről sem rendelkezünk jelenleg reális adatokkal, csak becslésekhez nyúlhatunk. Azonban azt tudjuk, hogy a szervezet bőségesen el van látva hagyományos fegyverekkel, többségében 1980-90-ben gyártottakkal. Ezek még a *Szaddám Huszein* kormányzása alatt létrehozott fegyverraktárakból származnak, melyeket az amerikai és koalíciós erők telepítettek főként iraki övezetekbe.¹²⁵ Ezeken a lerakatokon az alábbi fegyverek bizonyosan megtalálhatóak voltak: „Kalasnyikov gépkarabély, PK géppuska, RPG-7 páncéltörő gránátvető, RKG-3 kézigránát, tüzérségi rakétavető, vállról indítható rakéták, valamint tekintélyes mennyiségű C-4 és egyéb nagy hatású robbanószerek”.¹²⁶

Azonban a legnagyobb problémát sajnos nem ezek okozták. A szíriai háború kirobbanása és az amerikai erők 2011-es kivonulása következtében rengeteg korszerű, amerikai fegyver jutott a terroristák kezébe. Ennek egyik oka az is, hogy az amerikai csapatok tekintélyes mennyiségű fegyvert juttattak az Iraki Hadsereg tulajdonába is. A terror-

¹²² How many foreign fighters are in ISIL – <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/islamic-state/11770816/Iraq-and-Syria-How-many-foreign-fighters-are-fighting-for-Isil.html>

Letöltés ideje: 2016. március 29.

¹²³ BESENYŐ *et al.* 2015, 18. p.

¹²⁴ Ua.

¹²⁵ BESENYŐ *et al.* 2015, 38. p.

¹²⁶ Ua.

szervezet folyamatos támadásai következtében az iraki haderők felbomlottak és fegyvereket hátrahagyva dezertáltak. Ez a hátrahagyott arzenál közel 200 000 fő felfegyverzésére volt elegendő.¹²⁷ Az eszközök negyedét- melyek között harckocsik, tehergépjárművek, gránátvetők, rakéták és légvédelmi gépágyúk is voltak- rövidesen Szíriába szállították. A szíriai offenzíva ezekkel a fegyverekkel sikeres lett, mely során újabb és újabb katonai bázisokat tudtak elfoglalni. A propaganda-felvételeken rendszeresen felbukkannak azonban még további eszközök is, melyek felvetik azt a kérdést, hogy ezeket az eszközöket kitől és milyen módon szerzi be a kalifátus.¹²⁸ A kutatások szerint Törökországon keresztül érkezik az utánpótlás, melyeket a támogató külföldi államok és szervezetek juttatnak el a csempész utakon az Iszlám Állam részére. A veszélyeket továbbá az is növeli, hogy az ISIS kiadott egy online használati útmutatót is a vállról indítható rakéták használatáról, így a hozzá nem értők is könnyen megtanulhatják bevetni az eszközöket.¹²⁹

A különböző tüzéségi eszközök és drónok mellett az ISIS arzenáljában repülőgépek, helikopterek és teherszállítógépek is helyet foglalnak. Ezek bevetését a nyugati államok kéttelylel fogadták, azonban szemtanúk szerint a pilóták képzése is folyamatban van.¹³⁰

A hagyományos fegyverek mellett sajnos már nem utópisztikus a vegyi és biológiai fegyverek bevetése sem. Jelenleg úgy néz ki, az Iszlám Állam még évekig nem lesz képes tömegpusztító fegyver előállítására, azonban előszeretettel használ különböző biológiai és kémiai származékokat is. 2014. július közepén, valamint október környékén vetettek be először a kurdok ellen mustárgázt a harcok során. Ezen felül viszonylag könnyen hozzá lehet jutni ipari klórgázhoz is, mely robbanószerre alakítva a levegőbe jutása után akadályozza a hatósugarába került emberek légzését, azonban azt nem bénítja meg.¹³¹

3. Propaganda és toborzás

2015-ben több neves hírügynökség is titkos anyagokat kapott az ISIS egyik régi tagjától, *Abu Hamedtől*. Az anyagok tartalma az alábbi volt: 22 ezer ISIS harcos teljes toborzási kérdőíve. Amennyiben ezek valós adatok és nem a nyugat összezavarására szolgálnak, eddig a legmélyebb betekintést biztosítják a toborzási rendszerbe. A nevek mellett további 23 kérdésre is választ adtak a jelöltek: kik javasolták őket, honnan származnak, milyen korábbi harci tapasztalataik vannak, hogyan jutottak el Szíriába, milyen hozzátartozóik élnek már a kalifátus területén és milyen a vércsoportjuk.¹³² A kérdőív pont úgy néz ki, mint amit egy HR asszisztens rak egy átlagos munkavállaló elé az állásinterjún. Ilyen fejlett és modern anyagokkal eddig egyik terrorszervezet sem dolgozott. A katonák megtalálása és toborzása nehéz feladat, azonban az Iszlám Állam kifejlesztette szinte a tökéletes taktikát. Azonban miben is rejlik a szervezet sikere és mivel győzi meg emberek százait?

¹²⁷ BESENYŐ *et al.* 2015, 39. p.

¹²⁸ Ua.

¹²⁹ NAPOLEONI 2015, 100. p.

¹³⁰ Ua.

¹³¹ BESENYŐ *et al.* 2015, 41. p.

¹³² ISIS list – <http://www.theatlantic.com/international/archive/2016/03/isis-list-germany/473184>. Letöltés ideje: 2016. április 2.

A kalifátus ugyan dzsihadot hirdetett a világ ellen- mely alapvetően még Mohamed idejében vált az iszlám alapkövévé-, ezt azonban hihetetlen modern módon hajtja végre, a XXI. század minden újítását bevetve. A közösségi média és a világháló alkalmazásával a toborzás és a propaganda sikeresebb, mint valaha. Ez a korábbi terrorszervezetek stratégiájához képest újdonságot jelent. Ugyan továbbra is alkalmazzák a személyes kapcsolaton alapuló meggyőzést és a sorozást is-melyet leggyakrabban fogházakban és börtönökben hajtanak végre-, de a legfontosabb és legsikeresebb módszerük a közösségi hálón keresztül történő besorozás.

Laikusként elgondolkozhat az ember, hogy milyen módon sikerül több száz fiatal meggyőzni arról, hogy harcoljon a kalifátusért. A közösségi média minden felületét kihasználják a lélektani műveletek (*psychological operations, PSYOPS*) végrehajtására, melyek a meggyőzés alappillérei. *Besenyő János* és társai tanulmánya szerint ezek „olyan cselekvések, eljárások, eszközök, technikák, amelyek egy meghatározott- szembenálló, szimpatizáns vagy semleges- célcsoport érzelmeinek, attitűdjének, magatartásának és viselkedésének megváltoztatására irányulnak politikai, illetve katonai cél elérése érdekében”.¹³³ A technológiai fejlődés, a weblapok, a közösségi oldalak (*Twitter, Facebook, Instagram, Youtube*) sokszínűsége és sajnos ellenőrizhetetlensége mind-mind a kalifátus céljait segíti elő. Régen, amikor még a legmodernebb eszköz az újság és a kazetta volt, teljes mértékben elképzelhetetlen lett volna az ilyen módon folytatott propaganda. Ugyan a közösségi oldalak fejlesztői együttesen harcot folytatnak a modern dzsihadddal a fiatalok védelme érdekében, próbálkozásaik rendszeresen kudarcba fulladnak: hiába sikerül megsemmisíteniük egy oldalt, egy felhasználót, a helyére több száz kerül napok leforgása alatt.

De mik is ezek a konkrét megjelenési formák a médiában? Az ISIS a kezdetektől fogva előszeretettel alkalmazza a barbár videofelvételek megosztásának taktikáját, mellyel- a nyugati média rásegítésével- több tízezer embert tudnak elérni. Az első videók között volt például *James Foley* amerikai újságíró brutális kivégzése.¹³⁴ Ezek a felvételek a legtöbb nézőből elrettentést és félelmet váltanak ki, azonban a felkapottság sokszor azt eredményezi, hogy sokan „csatlakozni akarnak a legnépszerűbb csoport-hoz”.¹³⁵ Azokat a fiatalokat, akikben megvan a harcolni akarás és mindemellett úgy érzik, az életük céltalan és nem értékeli őket a társadalom, meg fogja győzni egy ilyen videó. Azt érzik, a csatlakozással tartozni fognak valahova, jó ügyért fognak harcolni és megbecsültek lesznek mind társaik, mind a kalifa, mind *Allah* által.

Loretta Napoleoni egyik interjújában egy szunnita férfi ezt nyilatkozta egy hasonlóan brutális videóra utalva: „Hogy mit éreztem, amikor láttam, hogy azok a srácok síta iraki katonák és rendőrök fejével fociznak? Azt, hogy végre igazságot szolgáltatnak”.¹³⁶ Ebből is látszik, hogy akik szélsőséges gondolatokat táplálnak magukban, azok ezt nem kegyetlenségként fogják megélni. A szervezet olyannyira elragadtatta magát a sok vérengzéssel és ezek online közvetítésével, hogy még az al-Káida, a világ egyik legismer-

¹³³ BESENYŐ *et al.* 2015, 157. p.

¹³⁴ NAPOLEONI 2015, 163. p.

¹³⁵ Why is ISIS recruitment is so effective – <https://www.quora.com/Why-is-ISIS-recruitment-so-effective>
Letöltés ideje: 2016. március 31.

¹³⁶ NAPOLEONI 2015, 87. p.

tebb terrorszervezete is elítélte nyilatkozatában az Iszlám Államot és elhatárolódott minden hozzájuk kapcsolódó tevékenységtől.¹³⁷

A brutalitást tükröző videók mellett megjelennek más, sokszor idilli, reklámba illő képeket ábrázoló felvételek is a médiában.¹³⁸ A szervezet egy olyan világot próbál megjeleníteni a toborzás során, amelyben bárki bármikor szívesen élne. Minden egyes embernek meg tudja azt az okot mutatni, ami miatt kimenne a pusztulás közepébe. Ezt az idilli világot nemcsak videókon, hanem direkt módon is megmutatják azoknak, akikben érzik a vágyat a csatlakozáshoz. *Anna Erelle* újságíró *A dzsihádj jegyese* című könyvében mutatja be testközelből az Iszlám Állam személyes toborzási módszerét. A hölgy újságíróként azt kutatta, hogy milyen módon lehet meggyőzni a francia fiatalokat arról, hogy- vállalva a rengeteg kockázatot-, kiutazzanak Szíriába, ahonnan soha többet nem fognak tudni visszajönni. Álnéven regisztrált egy közösségi oldalra, ahol hamarosan kapcsolatba lépett vele Abu Bilél, az ISIS egyik magas rangú külföldi származású tisztviselője, akinek halála a mai napig nem lett megerősítve. A vezető videóhívásokat követelt, melyek során a lányt kívánta meggyőzni arról, hogy csatlakozzon hozzájuk.

A hívások során az újságíró testközelből tapasztalhatta meg a módszereket, melyeket általánosan használnak az ilyen toborzó tevékenység során. A környezet, amelyben a hívások zajlanak, nem háborús körülményeket sugallnak. Minden mondattal a muszlim vallás tökéletesítésére utalnak, melyhez nem elég az, hogyha az egyén otthon, csendben gyakorolja vallását: „Nem elég, ha megelégszel annyival, hogy elvégzed a napi öt imát és betartod a ramadánt. Jó muszlimnak lenni, ahogy a próféta kívánja, annyit tesz, hogy el kell jönni a *Shamba* és szolgálni Isten ügyét”.¹³⁹ Végül pedig mindig megtalálják azt a célt a meggyőzendő részére, mely kiutat mutat az otthoni elnyomásból és kilátástalanságból. Ez a cél lehet akár az öngyilkosság, mellyel Allah előtt a legtisztábbak lesznek, a fronton folytatott harc vagy a nők számára - mint a könyvben is – az árvák ápolása és az anyaság: „Tudod, itt nálunk sok árva vár mamára. A *Daeshban* a nővérek mindennap gondjukat viselik, nagyszerű asszonyok. Jól megértenéd magad velük, nagyon hasonlítotok egymásra”.¹⁴⁰ Mindez az ösztönzés elég ahhoz, hogy egy fiatal elinduljon a radikalizálódás útján. Bármilyen aggodalomra, melyek felmerülnek a kiutazással kapcsolatban, azonnal magabiztos választ tudnak adni, eloszlatva ezzel minden kétséget.

Azonban a többség meggyőzéséhez nem szükséges az ehhez hasonló személyes kontaktus. A befolyásolás eszköztára kimeríthetetlen. Az Iszlám Állam „elektronikus hadserege” gyorsan és hatékonyan tud reagálni a világ eseményeire. A korábban említett módszereken kívül még ki kell emelni két dolgot. Az első a „Twitter-jelenség”, mely 2014 táján már aktív szerepet töltött be a médiadzsihádban.¹⁴¹ Az oldal lényege az, hogy a felhasználók rövid, pár szóból álló kommentárokat publikálhatnak életükről, a világról. Ha a téma felkapott, akkor úgynevezett *hashtaggel* – kettőskereszttel- jelölik meg a kulcsszavakat. Ezáltal a bejegyzés kategorizálva lesz és az adott szó beírásával rá lehet találni az

¹³⁷ A terror group too brutal for al Qaeda? – <http://edition.cnn.com/2014/02/04/opinion/bergen-al-qaeda-brutality-syria>. Letöltés ideje: 2016. április 2.

¹³⁸ ISIS recruitment in Canada- <http://edition.cnn.com/videos/world/2014/10/24/pkg-kaye-isis-recruiting-canadians.cnn>. Letöltés ideje: 2016. március 31.

¹³⁹ ERELLE, ANNA: *A dzsihádj jegyese*. Libri Kiadó, 2015. 20. p.

¹⁴⁰ Ua.

¹⁴¹ BESENYŐ *et al.* 2015, 159. p.

összes olyan bejegyzésre, melyben ez a szó szerepel.¹⁴² Ezt kihasználva az Iszlám Állam a legnépszerűbb *hashtagekkel* illeti saját brutális videóit, melynek első példája a 2014-es labdarúgó- világbajnokság volt. Ekkor egy videó került fel a portálra az alábbi felirattal: „Ez a mi labdánk, bőrből készült”,¹⁴³ majd a mondat után megjelent a világbajnokság *hashtag*. Így a felhasználók a világbajnokság szóra rákeresve rendőrök fejével focizó fiatalokról szóló videót találtak. Ezzel a módszerrel egy bejegyzésre több millió nézőt tudnak fogni maguknak, mellyel máris növelik a potenciális szélsőségesek számát.¹⁴⁴

A második érdekes alkalmazott módszer, amelyet még meg szeretnék említeni, a nyugati világ másolása, melynek célja sokszor az internet felhasználók összezavarása. Az Iszlám Állam online és nyomtatott sajtóban való megjelenése sok esetben nagyon hasonlít a nyugati orgánumukhoz. Online sajtójukat üzemeltető médiacégük, az *al-Hayat* logója például szinte megegyezik a nyugaton is ismert *al-Jazeera* hírügynökségével, így a figyelmetlen olvasó könnyen kiköthet egy szélsőséges iszlamista weboldalon.¹⁴⁵ Ezt a két jelet az alábbiakban szeretném ismertetni.^{146 147}

1. sz. ábra

Az al-Hayat hírügynökség logója

2. sz. ábra

Az al-Jazeera hírügynökség logója

A kiadott médiumok szerkezete és kinézete is sokszor a nyugatiak „majmolása”. Nyomtatott verzióban és online is elérhető újságuk, a *Dabiq* színvonalas és figyelemfelkeltő, nyelvzete közérthető, mindazokat a szavakat, melyeket arabul használnak, zárójelben angolul is láthatjuk.¹⁴⁸ Az újságban állandó rovatok vannak, melyek hitéleti, vallási, politikai, közéleti kérdésekkel foglalkoznak, valamint sokszor találhatunk benne propagandairásokat is. Ezen rovatok sokszor jelennek meg a nyugati média napi- és hetilapjaiban is. A cikkek mindig beszámolnak az Iszlám Állam aktuális helyzetéről, hódításairól, döntéseiről, ellenségeiről. Az elrettentés kedvéért gyakran ábrázolják a börtön-

¹⁴² Hashtag – <http://www.matebalazs.hu/hashtag-facebook.html>. Letöltés ideje: 2016. április 2.

¹⁴³ ISIS using World Cup hashtag to promote extremist propaganda- <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/iraq-crisis-exclusive-isis-jihadists-using-world-cup-and-premier-league-hashtags-to-promote-9555167.html>. Letöltés ideje: 2016. április 2.

¹⁴⁴ Ua.

¹⁴⁵ BESENYŐ *et al.* 2015, 170. p.

¹⁴⁶ Al- Hayat Media Center – <https://counterjihadreport.com/tag/al-hayat-media-center>. Letöltés ideje: 2016. május 1.

¹⁴⁷ Al-Jazeera Logo – <http://logok.org/al-jazeera-logo/>. Letöltés ideje: 2016. május 1.

¹⁴⁸ Ua.

ben fogvatartott ellenségeiket, a kivégzések előtt írt búcsúleveleket, az elítéltek utolsó szavait, valamint részletesen beszámolnak bűnösségük okáról is.¹⁴⁹

Gyakran láthatunk a mai világban online vitafórumokat is, akár választások közepete, akár egy megosztó téma kapcsán. Az ISIS vezetősége is átvette ezt a technikát, így a világ élő adásban nézhette végig *al-Bagdádi* beszélgetését többek között az al-Káida, valamint a Nuszra Front vezetőivel.¹⁵⁰

Az Iszlám Állam propagandatevékenysége tehát egy tudatos *brandépítés*, manipuláció, befolyásolás és magamutogatás. Nehéz róla átfogóan nyilatkozni, hiszen a digitális technológia napi szintű fejlődésével sikeresen lépést tartanak, újabb és újabb módszereket vetnek be. Ma már az internet világában mindig olyan cikkekbe, videókba, üzenetekbe botlunk, amelyek róluk és tevékenységeikről szólnak. Elég csak a 2016. március végén megjelent üzenetre gondolnunk, mely percek alatt körbejárta a világhálót és az összes magyar hírportálon, közösségi oldalon vezető hír volt napokig: „Ma Brüsszel és a repülőtere, holnap akár Portugália vagy Magyarország kerülhet sorra”.¹⁵¹ Az ilyen szalagcímek pedig a hírverésen kívül elérik azt, ami a kalifátus igazi célja: a félelem érzetének keltése. Azt akarják, hogy az emberek féljenek, és ebben éljék mindennapjaikat. Tudatni akarják, hogy ez a fenyegetés kitől származik, és hogy ez nemcsak egy mítosz, egy legenda, hanem valós tényező, amivel számolni kell.

4. Nevelés

Az ISIS politikájának egyik fontos pillére az oktatás, mely során az Iszlám Államnak hű, igazhitű muszlim gyermekeket nevelnek, akik készek harcolni az igaz muszlim házáért. A cél egyértelműen a gyermekek tudatának átformálása, melyet már a lehető legkorábban elkezdnek. Az iskolában a hagyományos alapozó tantárgyak-matematika, történelem, zene, állampolgári ismeretek, művészetek- helyett a Korán elsajátítására és az iszlámra fektetik a hangsúlyt. A már felsorolt alapozó tantárgyakat betiltották, eltávolították a tantermekből az összes, a *sariával* nem összeegyeztethető tárgyat és képet. A fizika és biológia szabályait tagadják, hiszen mindent *Allah* alkotott.¹⁵²

Ahhoz, hogy a tanárok kellő kompetenciával rendelkezzenek az iszlám oktatásához, különböző továbbképzéseken kellett részt venniük. Ezekben a képzéseken *saria-oktatás* folyik, további tanításhoz kapcsolódó tevékenységet csak ezzel a tudással végezhetnek.¹⁵³ A felsőoktatásban már az osztályok nemek szerint szegregált tantermekekben tanulhatnak, itt is számos képzést- például a jogi kart- betiltottak. Az oktatás könnyítéséhez azonban ingyenes tankönyvekkel járulnak hozzá, ezzel is minél népszerűbbé téve saját nézeteiket, propagandájukat. A leghatásosabb módszer az, ha ezekben a fiatalok-

¹⁴⁹ BESENYŐ *et al.* 2015, 177. p.

¹⁵⁰ BESENYŐ *et al.*, 178. p.

¹⁵¹ Ma Brüsszel- http://index.hu/kulfold/2016/03/30/ma_brusszel_holnap_akar_magyarorszag. Letöltés ideje: 2016. április 2.

¹⁵² BESENYŐ *et al.* 2015, 53. p.

¹⁵³ Ua.

ban a lehető legkorábban tudatosulnak az alapelvek, így nem fognak jobbat vagy mást ismerni, csak a kalifátus tanításait, ezáltal az Iszlám Állam biztos építőkövei lesznek.¹⁵⁴

VIII. A terjeszkedés taktikája és a stratégia

A közel Nagy-Britannia nagyságú állam elsődleges célja a kalifátus kialakítása, lerombolva ezzel a fennálló rendszereket a világban az egyetlen muszlim állam létrehozásával. Levante térségéből kiindulva akarja a muszlim területeket egyesíteni, ezt követően kíván továbbterjeszkedni Európára és Ázsiára (Pireneusi- félsziget, Balkán-félsziget, Kárpátok, Kelet-Európai síkság az Urálig). Minden muszlimot kötelez arra, hogy csatlakozzon ehhez az egyedüli igazhitű államhoz. Az ISIS egyedüli legitimitációját a terjeszkedés adja.¹⁵⁵

Al-Zarkávi idejében a terjeszkedéshez szükséges stratégia végrehajtását a humán, illetve anyagi források korlátozottsága akadályozta. Emiatt ekkoriban még csak kezdetleges robbanószerekkel támadtak főként az infrastruktúrát (vízvezeték, kőolaj vezetékek), a civil lakosságot (piacterek, mecsetek), valamint a vezető tisztviselőket (kormányhivatalnokok, politikusok). *Al-Zarkávi* halálát követően még ezek az akciók is ritkultak.¹⁵⁶ *Al-Bagdádi* a vezetés átvételét követően eleinte *Zarkávi* taktikáját alkalmazta, azonban 2012-ben elindította a „Falak Ledöntése” nevű hadjáratot. Ezt követte még két másik, a „Katonák aratása” és a már korábban említett „szívek és elmék hadjárata”.¹⁵⁷ A taktika szerint Szíriában a gerilla-harcmodort alkalmazó rajtaütések voltak a jellemzőek, azonban ezzel párhuzamosan azt is megmutatták, hogy képesek rendezett katonai harcmodor alkalmazására is. A harci sikerek azonban egyre inkább lankadtak a szír kormányerők ellen, valamint a területek megtartása is nehézkessé vált, így bevetette a „szívek és elmék hadjáratát”, melyről már korábban is szót ejtettem. Ez alapvetően az emberek tudatának átformálására irányuló taktika, mely során a meggyőzést min fő eszközt alkalmazták. Ezt követően már nem szükséges a harci cselekmény, hiszen az egyének maximálisan átveszik az Iszlám Állam ideológiáját és elveit.¹⁵⁸

Azonban a látszatra nyugalmasnak tűnő hadjárat mellett jelen voltak továbbra is a brutalitás eszközei. Mindazokat, akik nem voltak hajlandóak behódolni az ideológiának, kegyetlen büntetésekkel, halállal sújtották. Ezen kegyetlenségek miatt, melyeket nemcsak az állampolgárok, hanem foglyok ellen is elkövettek, egyfajta morális válság alakult ki az iraki kormányerők soraiban. Ez elősegítette a további terjeszkedést és terület-szerzést.¹⁵⁹ A hatalmának biztosítása érdekében ekkor kezdett el infrastrukturális támaszpontok elfoglalására koncentrálni. A víz, energia és áram birtokában sokkal nagyobb nyomást tudott gyakorolni az ellenfeleire.¹⁶⁰

2014-ben a koalíciós erők az Amerikai Egyesült Államok vezetésével- melyről majd a következő fejezetben részletesen beszámolok- megkezdték az Iszlám Állam elleni har-

¹⁵⁴ Ua.

¹⁵⁵ BESENYŐ *et al.* 2015, 68. p.

¹⁵⁶ BESENYŐ *et al.* 2015, 29. p.

¹⁵⁷ Ua.

¹⁵⁸ Ua.

¹⁵⁹ Ua.

¹⁶⁰ Ua.

cot, melyre válaszként a kalifátus változtatott taktikáján. Támaszpontjait, kórházait olyan helyekre telepítette át, melyek nehezebben felderíthetőek voltak, csökkentve ezzel a támadások súlyát. A korábbinál jóval nagyobb figyelem összpontosul a fegyverek és lőszeres elrejtésére, melynek megsemmisítése hatalmas károkat okozna a szervezet számára. A nagyobb konvojokban mozgó egységeit is aprózta, így nehezebb észrevehető célpontokká váltak, jobban tudták magukat álcázni. Öngyilkos merénylőket továbbra is előszeretettel alkalmaz, azonban megjelent egy új taktika is: az alvó sejtek beágyazása.¹⁶¹ A sejtek a városokba, támaszpontokra titkosan, beépülve jutnak el, majd váratlan támadással belülről kezdik el a rohamokat.

Mindez alapján kiderül, hogy az ISIS decentralizált parancsnoki rendszere működik. A felsőbb vezetés nem közöl pontos célokat és hadműveleteket, csak általános tájékoztatást ad a megsemmisítendő pontokról és a kivitelezésről, a módszerek mindig az adott térség parancsnokán múlnak. Ha mégis érkezik konkrét utasítás, azt eldobható mobiltelefonokon vagy futárokon keresztül kapják meg az érintettek.¹⁶²

A koalíciós erők bevetésének megtorlására az Iszlám Állam egyre több alvó ügynököt juttat be a nyugati világba, hogy ott hajtsák végre cselekményeiket és elősegítsék az új sejtek létrehozását. Erre kiváló álcázást nyújt a jelenlegi humanitárius válság, azaz a migráció. Sokszor Szíriában és Irakban nevelkedett és kiképzett harcosokat küldenek be Európa térségeibe illegális bevándorlónak álcázva. Azonosításuk lehetetlen lesz, hiszen álnéven és hamis iratokkal lépnek be az országba. A másik probléma, hogy nincsen összehasonlítási alap: nem létezik a Közel-Keleten olyan nyilvántartás, amelybe a belépő migránsok szereplnének, ezáltal a terroristák kiszűrése lehetetlenné válik. A szintén gyakran alkalmazott módszerek között tartjuk számon azt, mikor Európában nevelkedett, legális bevándorlóként érkezett vagy esetleg már másod-, harmadgenerációs állampolgárként felnőtt egyént a tudatformálást követően kiküldik az Iszlám Állam területére, ahol a megfelelő kiképzést követően a már korábban említett módon visszaküldik. Így szintén a sejtek képződését idézik elő, valamint tagjaik számát is igen jelentős mértékben növelik.¹⁶³

IX. Az Iszlám Állam támogatottsága

I. Szövetségesek

A világ két táborra oszródott az Iszlám Állam fenyegetettségének következtében. Sajnos vannak, akik a kalifátust teljes mértékben támogatják, míg a többiek háborút indítottak a fenyegetés ellen. Az alábbi fejezetben a szövetségesek és ellenségek táborát szeretném ismertetni.

2014 novemberében egy amerikai intézet szerint már közel 60 muszlim dzsihádistá csoport biztosította vagy támogatásáról, vagy hűségéről az Iszlám Államot, közel 30 ál-

¹⁶¹ BESENYŐ *et al.* 2015, 37. p.

¹⁶² Ua.

¹⁶³ Böröcz Miklós tanulmánya – http://tek.gov.hu/tt_pdf/2014/Borocz_Miklos_Az_illegalis_migracio.pdf
Letöltés ideje: 2016. április 10.

lamban.¹⁶⁴ Ezek a többségében közel-keleti, közép-ázsiai és észak-afrikai államok korábban az al-Káidához tartoztak, azonban a szervezet hanyatlásával átpártoltak.¹⁶⁵ A csatlakozott csoportok közül az alábbiak tekinthetők a legjelentősebbnek (a lista nem teljes): Jamaat Ansar Bait al-Maqdis (Egyiptom), Liwa Ahrar al-Sunna (Libanon), Jaish al-Sahabah in the Levant (Szíria), Ansar al-Khilafah (Fülöp-szigetek), Ansar al-Tawhid (India), Darnah (Líbia), Ansar al-Islam (Irak), Boko Haram (Nigéria).¹⁶⁶

Azokat a térségeket, ahol egy nagyobb területtel rendelkező terrorszervezet nyilvánosan hűségesküt fogadott, az állam sajátjának tekinti és a távolságtól függetlenül tartományokat hozott létre. A területeket biztosította támogatásáról, amennyiben számára elfogadható kormányzatot állít fel. Ennek érdekében követelte a Súra Tanács felállítását, valamint a *saría-értelmezés* alkalmazását a jogszolgáltatásban.¹⁶⁷ Ha ezt a módszert vesszük alapul, akkor 2015-ös adatok szerint „már 24 tartomány tartozott az ISIL ellenőrzése alá Irakban, Szíriában, Szaúd- Arábiában, Jemenben, Líbiában, a Sínai-félszigeten, Algériában, Pakisztánban és Afganisztánban”.¹⁶⁸ A Boko Haram 2015. március 7-i csatlakozását követően a terrorszervezetre már „Nyugat- Afrikai Tartományként” utalt az Iszlám Állam.¹⁶⁹

A hűségeskü azonban mást és mást jelent minden terrorszervezetnél: van, aki csak támogatását fejezte ki vele, van azonban, aki kötelezettséget vállalt csapatok és harcosok küldésére a közel-keleti régióba.¹⁷⁰ A veszélye ennek az, hogy az ISIS forrásai sosem fognak kifogyni: ha az egyik elapadna, mindig lesz egy másik, amihez nyúlhat. A csatlakozó szervezetek azonban nemcsak a támogatást jelentik: ez biztosítja a kalifátus számára a széleskörű elismertséget és a világszintű platformot, melyen bármikor bátran tevékenykedhet.

2. Ellenfelek

A korábban említett szervezetek és államok mellett azonban számos olyan csoportot is találhatunk, akik az ISIS radikális felfogása és területi követelései miatt nem támogatják a kalifátus létrehozását. A lista itt is hosszú. Az afganisztáni tálibok, a síita Hezbollah (Libanon) vagy a jemeni al-Káida mind riválisnak tekinti az ISIS-t és készek a teljes kiiktatásra. Ezen felül az egyiptomi, kameruni, benini, csádi, nigéri, libanoni, egyiptomi, afgán, algériai, jemeni, pakisztáni, szíriai és iraki csapatokkal is harcot kell vívnia több fronton.¹⁷¹ Azonban az állami erőknél felül több kisebb milicista csoport is szembeáll az elnyomással. Megemlíthetők ennél a kategóriánál a kurd pesmergák, akik jelenleg jelentős sikereket érnek el az Iszlám Állam visszaszorításában, a kurd Népi és Női Véd-

¹⁶⁴ BESENYŐ *et al.* 2015, 21. p.

¹⁶⁵ *Ua.*

¹⁶⁶ Boko Haram swears allegiance – <http://www.ibtimes.com/boko-haram-swears-allegiance-isis-31-groups-now-pledge-support-or-allegiance-islamic-1839784>. Letöltés ideje: 2016. március 29.

¹⁶⁷ BESENYŐ *et al.* 2015, 23. p.

¹⁶⁸ *Ua.*

¹⁶⁹ ISIS Global Intelligence Summary – http://understandingwar.org/sites/default/files/ISIS%20INTSUM_Final.pdf
Letöltés ideje: 2016. március 29.

¹⁷⁰ ISIS control of the world – http://www.catholic.org/news/international/middle_east/story.php?id=65797.
Letöltés ideje: 2016. március 29.

¹⁷¹ BESENYŐ *et al.* 2015, 25. p.

erők, az iraki Népi Mozgósított Erők, a jemeni húthik, a Núsza Front (pár együttműködéstől eltekintve) és a Szabad Szír Hadsereg.¹⁷²

A nyugati világ is esküt tett a terrorizmus legyőzésére és az Iszlám Állam visszaszorítására. Az Európai Unió, a NATO, az Öböl Menti Együttműködési Tanács, valamint Jordánia és Marokkó alkotják az ISIL- ellenes koalíciót, melyet az Amerikai Egyesült Államok vezet.¹⁷³ A 65 tagot számláló koalíció a katonai intervenció mellett humanitárius segítséget is biztosít az érintett területeken, valamint segítséget nyújt a titkosszolgálatoknak is. 2014. december 4-én Brüsszelben került elfogadásra egy közös stratégia az ISIS legyőzésére, melyet alapvetően három módon próbálnak megvalósítani. Az első kategóriába eső államok a kalifátus területén hajtanak végre légitámadásokat, valamint segítenek a szövetséges államoknak akár szárazföldi erők kiképezésében is. A 22 állam 2014 októberében hozta létre az Egyesített Erők Közös Vezérkarát, mely 2015. április 21-ig koordinálta a légitámadásokat.¹⁷⁴ Ide tartozik például Franciaország, Belgium, Hollandia, az Egyesült Királyság, Jordánia, Szaúd- Arabia, az Arab Emírségek, Kanada és az Amerikai Egyesült Államok. A következő kategóriába tartozó 10 állam- többek között Észtország, Horvátország, Albánia, Bulgária és Görögország- a NATO és az Európai Unió segítségével katonai felszerelésekkel támogatja az szír és iraki helyi erőket. Korábban Magyarország is ebbe a kategóriába tartozott, azonban egységeink 2015. május végén kiküldetésre kerültek Irakba. A harmadik csoport tagjai (26 állam) humanitárius és egyéb segélyeket biztosítanak az érintett területekre.¹⁷⁵

A koalíciós erők mellett Oroszország szerepét is ki kell emelni a konfliktusban. Putyin elnök nyilvánosan támogatja azokat a szervezeteket, melyek nyíltan harcolnak az Iszlám Állam ellen. Kezdetben ez csak fegyverszállításokat takart, azonban már légitámadásokat is elrendel az államfő.¹⁷⁶

A statisztikai adatok alapján jelentős előrelépéseket értünk el az Iszlám Állam területének visszaszorításában. 2015-ös adatok alapján a kalifátus mindössze Palmira területét tudta megszerezni, valamint a libanoni határ és Aleppo mellett található kis területeket. Ezzel ellentétben a koalíciós erők sikeres fellépésének eredményeként területének közel 14 %-át vesztette el. Stratégiai szempontból az egyik legfontosabb területet, Tal Abyad városának térségét is sikerült visszafoglalni, mely Törökországot kapcsolja össze az ISIS de facto fővárosával, Raqqával. Továbbá Tikrit és Baiji (Irak) olajmezői is felszabadultak az elnyomás alól Irak további nyugati térségeivel egyetemben.¹⁷⁷ A területen folyó folyamatos harcok miatt, melyet a koalíciós erők, a helyi kormányerők és a lázadók párhuzamosan hajtanak végre, pontosan nem tudjuk meghatározni az önkényes uralom alatt lévő területeket. Egyfajta visszaszorulás érzékelhető: ha megnézünk viszonylag naprakész térképeket a területi eloszlásról, láthatjuk, hogy az Iszlám Állam területe beszorult a visszaszerzett területek közé, bekerítették az ellenfelek. Szíria északi

¹⁷² Ua.

¹⁷³ BESENYŐ *et al.* 2015., 26. p.

¹⁷⁴ Ua.

¹⁷⁵ BESENYŐ *et al.* 2015, 27. p.

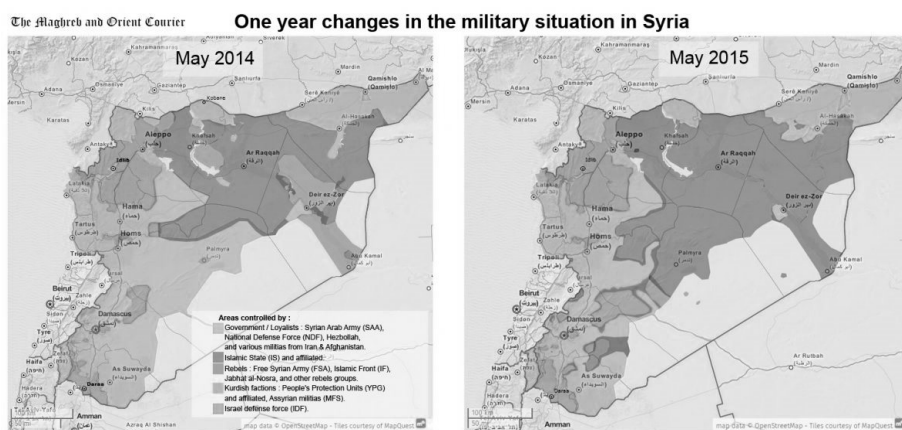
¹⁷⁶ Ki kicsoda az ISIS elleni harcban – <http://nullker.hu/2015/12/ki-kicsoda-az-isis-elleni-harcban>. Letöltés ideje: 2016. március 29.

¹⁷⁷ Territory of ISIS – <http://finance.yahoo.com/news/map-shows-much-territory-isis-221446541.html>. Letöltés ideje: 2016. április 10.

része, valamint a középső területek és Irak nyugati, illetve északi területeinek egy része még mindig főként ISIS fennhatóság alatt állnak, azonban folyamatosan zajlanak a támadások ezen stratégiailag is fontos területek visszaszerzésére.¹⁷⁸ A fentebb felvázolt területszerzéseket és veszteségeket térképen is bemutatom, amely a 2014-es évhez viszonyítva ábrázolja a harcok sikerességét.¹⁷⁹

3. sz. ábra

Az Iszlám Állam elleni harcok eredményei a 2014-es és 2015-ös év alapján

Összességében tehát elmondható, hogy a világ kettéosztott: a szövetségesek száma ijesztően magas, azonban az ellenfelek elhivatottsága kompenzálja ezt. A koalíciós erőt alkotó országok mindegyike biztosította a másikat a teljes támogatottságról és fogadalmat tettek a terrorizmus és az Iszlám Állam visszaszorítására és megfékezésére. A terrorizmus elleni harc együttműködésre és közös fellépésre sarkallja a világot, így a közös ellenség legyőzése érdekében akár régi konfliktusok is háttérbe szorulhatnak. Ez a későbbiek során reményeink szerint előrelépést jelenthet a nemzetközi kapcsolatok és a diplomácia területén is.

X. Összegzés, javaslatok

Az Iszlám Állam erős lábakon áll és a legmodernebb módszereket alkalmazva védi érdekeit, területét, embereit és hatalmas eltökéltséggel próbálja meghódítani a világot. A propaganda mértéke és eredményei ijesztőek és egyben elgondolkodtatóak. Biztosan állíthatjuk,

¹⁷⁸ Live map – <http://isis.liveuamap.com/en/2016/8-april-mar-23-geolocated-coalition-strike-on-isis-vehicle>. Letöltés ideje: 2016. április 10.

¹⁷⁹ One year changes in the military situation in Syria- <http://lecourrierdumaghrebetdelorient.info/syria/arab-world-maps-syria-one-year-changes-in-the-military-situation-in-syria/>. Letöltés ideje: 2016. május 1.

hogy a világnak minden eddiginél nagyobb kihívással kell szembenéznie, melynek legyőzése érdekében erős összefogásra van szükség. Az elméleti megoldások nem elegek: aktív és drasztikus lépések megtételére van szükség ahhoz, hogy eredményeket érhesünk el.

Véleményem szerint nem tűzhetjük ki magunk elé célként az Iszlám Állam és a terrorizmus teljes felszámolását. Terrorizmus mindig volt, van és lesz is. Ha egy szervezet sikerül is kiiktatni, a helyébe szinte pillanatok alatt egy újabb fog lépni, hasonló, de mégse teljesen megegyező nézetekkel. Az Iszlám Állam már túl van azon a ponton, hogy egy egyszerű légcsapással meg lehessen semmisíteni. A *franchise* szervezetrendszerével ma már mindenhol követők ezreit találjuk, akik az „anyavállalat” és a vezetés megsemmisítése esetén sem adnák fel céljaikat.

A cél tehát véleményem szerint a gyengítés lenne. A hatásosság érdekében a kalifátust több oldalról kellene megtámadni, erőteljes és váratlan csapásokkal. A légcsapások mellett szárazföldi csapatok bevetésével Szíria és Irak területén nagyobb sikereket lehetne elérni és ezek során könnyebb lenne felkutatni a vezetőket is. A vezetők eltávolításával a pillanatnyi zavar ideje alatt a bevételi forrásokat is ki lehetne iktatni, bár ezt bizonyos szinten már a korábban említett vezetőség megszüntetésével el lehet érni. Az ISIS nem képes az összes vagyonát valódi pénz formájában tartani, így azt titkosított számlákon tartják, melyekhez szigorúan az *al-Bagdádi* kegyei közé férközött embereknek van hozzáférése. A tudást birtokló emberek kiiktatásával a számlákon található pénz elveszne, mely jelentős akadályt gördítene a szervezet fenntartása elé. A központban okozott károkat pedig megérik a távolabbi, akár európai sejtek is. A veszteségek láttán a bizonytalanságban élők- akik korábban csatlakozni szerettek volna-, elveszítetik hitüket a kalifátusban és meggondolhatják magukat. Így a humán erőforrásban is jelentős visszaesések következhetnek be.

Természetesen ezek az intézkedések nem fogják megszüntetni a fenyegetést, mint ahogy ezt már korábban is említettem, de csökkenthetik a károkat. A beavatkozások mellett azonban nem szabad elfeledkeznünk a megelőzés fontosságáról sem. Fel kell ismerni azokat a tényezőket, amelyek előidézhetik a radikalizálódást és tennünk kell a médián keresztül történő toborzás ellen is. Ehhez be kell vonni a közösségi oldalak tulajdonosait és a szolgáltatókat is, hiszen csak a megfelelő mértékű globális összefogással érhető el siker ezen a területen. A világ népeivel pedig meg kell értetni, hogy azok az elvek, melyeket az Iszlám Állam vall, nem muszlim alapelvek, hanem egy vallás eltorzított verziója. Minimálisra kell csökkentenünk az emberekben az iszlámmal szembeni ellenszenvet, hiszen ezek a diszkriminatív gondolatok további problémákat szülhetnek.

A helyzet nem teljesen reménytelen. Minden nap hallunk sikereket, melyek okot adhatnak a bizakodásra, azonban az elkövetett merényletek ezt a bizakodást teljesen elnyomják. A végrehajtott terrorcselekmények mind-mind a rendszer hibáinak eredményei, melyet nem szabad megengednünk magunknak. A félelemnek még a látszatát is elrejtve harcolnunk kell a nyugati világ értékei, érdekei mellett az Iszlám Állammal szemben és sosem hunyhatjuk le a szemünket, hiszen a baj mindig akkor következik be, amikor nem számítunk rá.

ANNA NAGY

THE POSTMODERN TERRORISM AND THE ISLAMIC STATE

(Summary)

The Islamic State – the caliphate – is one of the main challenges the international community has to face nowadays. Since the creation of the organization in June 2014, it has been standing stable and using the most modern tools to protect its interests, territory and people. It tries to control our whole world with enormous determination. The quantity and the results of its propaganda activity are terrifying and also thought-provoking. We can be sure that this is so far the biggest challenge this world has ever experienced. I chose this topic as my research topic because it is something totally new and the world itself was not prepared for it: it exceeds every level of organization seen before and it has brought several new definitions and tactics to the field of international studies. I was eager to know how the pieces mentioned in the media come together in one and how they create the so called Islamic State.

In my essay I am looking for the answer to the following questions: how could this organization come into existence so fast, what were those international events which helped its creation, and what is the system in which the Islamic State operates? Then I am introducing the armed forces, the propaganda activity and the tactics of the organization. At the end of my study I am trying to share some suggestions regarding the elimination of the threat caused by the Islamic State. During my work, I pursued fullness, but considering the constant changes and events, this study cannot be totally up-to-date.